15 верасня 1994 г.
Чацвер
№ 101 (13818)
Кошт у розніцу 10 рублёў
Выдаецца з 1921 года

БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЕЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЗ
ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

У НУМАРЫ:

Малюе Віктар ДУБОВІК

Кур'ер "ЧЗ"

Задыхаецца... "фабрыка кіслароду"

Усё больш хвалюе стан "здароўя" беларускага лесу работнікаў гэтай вядучай у рэспубліцы галіны.

У кожнага "пацыента", дакладней, елкі, сасны, ясеня або дуба, ёсць "медыцынская картка", дзе на кожным пункце адзначаюцца нават нязначныя змяненні ў "самаадчуванні" дрэў. Такія даследаванні далі магчымасць выказаць здагадку, што на лес гэтак жа, як і на чалавека, аказвае згубны ўплыў забруджанае навакольнае асяроддзе. На думку спецыялістаў, першае месца па разбуральнаму ўздзеянню належыць аўтатранспартным выкідам, за якімі ідуць выкіды прамысловых прадпрыемстваў і цеплавых электрастанцый. Узятыя аналізы выявілі наяўнасць вялікай колькасці вокісу азоту і серы не толькі ў паветры, але і ў глебе, на кронах і ствалах дрэў. Асабліва трывожная статыстыка побач са шкоднымі вытворчасцямі. Да ўсяго, каля двух мільёнаў гектараў беларускага лесу падвергласся радыяцыйнаму забрудджванню.

"Не адмаўляйся жыць!"

Да гэтага заклікае грамадзян рэспублікі створаная год таму дабрачынная грамадская арганізацыя "Беларускі фонд рэальных дзеянняў "Стоп–СНІД".

Яна матэрыяльна дапамагае віч-інфіцыраваным дзецям, бясплатна раздае на вуліцах Мінска прэпараты і прафілактычную літаратуру. Мінскай абласной дзіцячай клінічнай бальніцы перададзена фондам 15 тысяч аднаразовых шпрыцаў. Новы дар — звыш сямі тысяч шпрыцаў — прадстаўнікі фонду перадалі 2-й дзіцячай клінічнай бальніцы Мінска.

У "лясной справе" кропку паставіць пракуратура

У Камітэце па барацьбе з карупцыяй у органах улады і кіравання паведамілі, што пракуратура рэспублікі вывучыла матэрыялы, прадстаўленыя ёй Кантрольнай палатай пасля выдання прэзідэнцкага ўказа "Пытанні Міністэрства лясной гаспадаркі Рэспублікі Беларусь".

Вывучэнне паказала, што некаторыя службовыя асобы Мінлясгаса і знешнеэканамічных аб'яднанняў "Беларусзамежгандаль" і "Белагразамежгандаль" пры заключэнні дагавораў на продаж лесу і лесапрадукцыі дапусцілі, што нашай рэспубліцы нанесены матэрыяльны ўрон на суму, якая перавышае 46 мільёнаў рублёў. Заведзена крымінальная справа, у якой такія дзеянні кваліфікуюцца як злоўжыванне службовым становішчам і халатныя адносіны да сваіх абавязкаў. Расследаваннем справы займаецца пракурорска-следчы аддзел па барацьбе з карупцыяй пракуратуры Рэспублікі Беларусь.

БЕЛІНФАРМ.

"Мы і нашы ідэі"

так называецца Рэспубліканскі конкурс маладзёжных праектаў, які абвясціў Камітэт па справах моладзі. На думку арганізатараў, ён дапаможа прыцягнуць маладых людзей і маладзёжныя арганізацыі, партыі, рухі да фарміравання дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі ў Беларусі. Настаў час самім маладым удзельнічаць у гэтым важным працэсе, а не спадзявацца толькі на дзяржаўных служачых.

Прыняць удзел у конкурсе могуць людзі розных узростаў, але перавага будзе аддадзена праектам маладых. Камітэт па справах моладзі разгледзіць нават самыя фантастычныя прапановы, якія датычаць нетрадыцыйных падыходаў у галіне работы з моладдзю. Арганізатары конкурсу чакаюць праектаў па рознай тэматыцы — культуры і вольнаму часу маладых, сацыяльнай дапамозе адаптацыі і выхаванню дзяцей-інвалідаў, працаўладкаванню. На ажыццяўленне праекта-пераможцы будуць выдзелены сродкі.

Святлана КУЛІКОВА.

Першы раз у свой першы клас...

1 верасня разам з першакласнікамі ўпершыню пераступілі парогі школ і маладыя настаўнікі.

У Асіповіцкі раён, напрыклад, прыбылі 30 выпускнікоў Магілёўскага педінстытута, Беларускага дзяржаўнага універсітэта, Горацкага педвучылішча. Многія з іх — былыя вучні школ горада і раёна.

Іван СЦЯПУРА.

І журналістам трэба вучыцца

Сёння ў Мінску адкрываецца двухдзённы Еўрасемінар "Абавязкі, правы і сацыяльная абарона журналіста", які праводзіць Саюз журналістаў Беларусі сумесна з пасольствам Германіі.

Кіраўнікі і журналісты вядучых выданняў Германіі, Англіі, Італіі, Францыі падзеляцца вопытам са сваімі беларускімі калегамі.

(Ул.інф.)

Нягледзячы на крызіс

На Беларускім металургічным заводзе ў Жлобіне 373 кватэры здадзены ў эксплуатацыю ў першым паўгоддзі 1994 года.

Да канца года плануецца пабудаваць яшчэ каля 30 тысяч квадратных метраў жылля.

Мікалай ШУКАНАЎ.

"Грэюцца" на цяпле

Рэзкія павышэнні ў апошні час кошту на энергарэсурсы, прывялі да сапраўднага вэрхалу ў цэнах на шэраг паслуг.

Да прыкладу, не пашчасціла жыхарам Лельчыц, якіх цяплом у мінулы зімовы перыяд забяспечвалі кацельні камунгаса і райаграпрамтэхнікі. З-за завышаных цэн гэтыя арганізацыі незаконна атрымалі звыш 38 мільёнаў рублёў.

Алесь ЛАРЫЁНАЎ.

Птушаняты пад капотам

Плiскі хутка зашчабечуць пад капотам аўтапагрузчыка, на якім працуе механізатар Генадзь Пырха з калгаса "Маладзечанскі".

Неяк ён завёў рухавік, а з-пад капота імкліва вылецела пліска. Паехаў — птушка ляціць услед. Прычыну яе незвычайных паводзін зразумеў, калі сцішыў хуткасць — птушка адразу нырнула пад капот. Месца пад гняздо было выбрана на вечку бака для масла. У гняздзе — чатыры маленькія яйкі. Калгаснае начальства дазволіла Генадзю часова перасесці на іншую машыну, каб клапатлівая птушка змагла спакойна выгадаваць сваіх птушанят.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Курсы валют на 14 верасня:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	3100	3193	2015	2060
"Прыор"	3070	3110	1970	2020
"Белбізнес банк"	2980	3100	1900	2000

Такі футбол нам патрэбны

Прыкладам таго, калі прагнозы спецыялістаў зусім не збываюцца, стаў матч паміж мінскім "Дынама" і рымскім "Лацыо", які адбыўся 13 верасня ў рамках розыгрышу Кубка УЕФА. У дзень прыезду італьянцаў старшы трэнер дынамаўцаў Іван Шчокін, які прыляцеў, дарэчы, разам з імі, адзначыў: "Такога футбола, які паказала "Лацыо" на чэмпіянаце Італіі з камандай "Тарына", мне бачыць не прыходзілася. Гэта — фантастыка. Я проста любаваўся гульнёй рымлян".

Вось супраць гэтай каманды і выйшлі на поле мінчане. Нагадаем, што іх сапернік у мінулым чэмпіянаце сваёй краіны заняў чацвёртае месца ўслед за такімі грандамі футбола, як "Мілан", "Ювентус" і "Парма". Стадыён цёпла вітаў футбалістаў, чакаючы чагосьці неверагоднага. А ўсё пачалося даволі празаічна. На першую атаку гасцей гаспадары адказалі вострым выпадам, а далей, гаворачы шахматным тэрмінам, гульня перайшла ў эндшпіль. Мінчане больш клапаціліся аб абароне сваіх варот, хоць і не ўпускалі момантаў для ўзяцця чужых. Час матча праходзіў, а на табло свяціліся нулі. І па ўсім было відаць, што каманды згадзіліся на нічыю. Вось толькі няясна, на чыю гэта карысць. Хтосьці са спецыялістаў выказаў меркаванне, што італьянцы, для якіх футбол — не толькі гульня, але і камерцыя, пакінулі ў няведанні сваіх мясцовых балельшчыкаў. Няхай, маўляў, прыйдуць на паўторны матч праз два тыдні, і тады паглядзяць...

Вячаслаў ДУТАЎ, БЕЛІНФАРМ.
Фота Сяргея БРУШКО.

"ПАС" — палітыка-аналітычная служба

Шэсце

У мінулым нумары "Чырвоная змена" змясціла артыкул "Цёмныя алеі", у якім была распачата размова пра магчымыя "палітычныя сцэнарыі", абумоўленыя станам нацыянальнай эканомікі. Сёння – працяг тэмы.

Такім чынам, апынуўшыся ў цёмных алеях улады, прэзідэнт павінен быць тым больш разважлівым і асцярожным. Бо хаджэнні-блуканні не па рэліктавых барвова-залатых алеях у цішыні і прыцемках, а па нашых – з ямамі і калдобінамі, напоўненымі чорнай вадой забыцця, даўнімі і цяперашнімі міражамі, патрабуюць, мала сказаць, асцярожнасці. Адметным падаецца тое, што да ўлады прыйшоў увогуле чалавек збоку, вопыт і вядомасць парламенцкага часу наўрад ці варта браць у разлік. Разам з прэзідэнтам да рэальных рычагоў дзяржаўнага кіравання набліжаюцца і новыя фігуры, не звязаныя "клятвай на вернасць" са старым урадам. Адна з асноўных калізій і разгортваецца менавіта на чырвонацагляным яшчэ ўчора падмурку ўрадавых апартаментаў. Але сёння аб іншым. Паралельна з высвятленнем адносін наверсе, як мы казалі, прадпрымаюцца крокі па адцягванню "машыны эканомікі" ад краю безданi. Праз лічаныя дні ў антыкрызіснай праграме будзе пастаўлена апошняя кропка, аднак памылкова чакаць, што ў яе параграфах захаваны нейкі сакральны сэнс.

Пасля разбурэння СССР беларускія (і апошнія з усіх былых рэспублік без выключэння) рэфарматары маячаць на даволі туманным расійскім фоне. Агульнае шэсце да рынку пакуль не прывяло нікога нават да першага прыпынку на такім шляху. "Калі накірунак сацыяльнай эвалюцыі краіны выбраны гібельны, то любыя дзеянні ў гэтым накірунку маюць адзін і той вынік, а менавіта: рух да гібелі краіны. І любыя праблемы ў рамках гэтага накірунку аказваюцца фіктыўнымі або другараднымі", – лічыць філосаф і пісьменнік Аляксандр Зіноўеў. Ён, дарэчы, стаў відавочнікам рэакцыі Захаду на перамогу Аляксандра Лукашэнкі. Выказванні беларускага прэзідэнта на карысць збліжэння з Расіяй дзе-нідзе выклікалі там сапраўдную паніку, што таксама вельмі адметна. Аднак асаблівай панікі ўсё ж не назіралася. Зіноўеў тлумачыць гэта: заходнія колы, якія накіроўваюць палітычную стратэгію ў адносінах рэгіёна былога Саюза, разумеюць – адраджэнне звышдзяржавы немагчыма, бо тых частак камуністычнага сацыяльнага тыпу, з якіх складаўся СССР, папросту не існуе, а тэрыторыі з пэўным насельніцтвам ніяк нельга лічыць сацыяльнымі адзінкамі былой звышдзяржавы.

Расія па-ранейшаму застаецца гіганцкім магнетычным полем прыцягнення, шматполюсны патэнцыял якога не пераадолены ніводнай суседняй рэспублікай. Парад суверэнітэтаў, больш ці менш дэкаратыўных, пры ўсёй поліфанічнасці іх гучання і адрозненнях у шляхах паасобку пасля распаду СССР, ні для каго не стаў панацэяй. Хіба што нейкім чынам паспрыяў абуджэнню нацыянальнай самасвядомасці, што таксама спрэчна: цяжка прыгадаць, дзе ж, на якой зачараванай тэрыторыі сённяшніх суверэнаў і ўчарашніх сёстраў палыхнула адроджанай квеценню нацыянальная навука, культура. Наадварот, акрамя здабыткаў, здаўна пакладзеных не адным пакаленнем у таямнічыя скарбонкі – захавальніцы годнасці і славы кожнага этнасу, такі дыяментавы паток усюды значна патанчэў. Па ўсіх прыкметах мы сталі відавочнікамі эпохі вялікага эканамічнага заняпаду, які прама ўздзейнічае на "духоўныя" працэсы. Як ні парадаксальна, найбольш высокая рыторыка з нацыянальным акцэнтам суправаджаецца большай ступенню міфалагізацыі эканомікі. Навуковы тэрмін "стагнацыя" (у народзе ўжываюць мацнейшыя выразы: шызафрэнізацыя, "украінізацыя" і г.д.) не сыходзіць з вуснаў эканамічных аўтарытэтаў і стаў звыклым для слыху. Адмоўны вектар развіцця ва ўсіх адзін, вызначае яго Расія. Між тым, аб першапачатковай стабілізацыі там гаварыць рана. Трагедыя суб'ектаў былой звышдзяржавы і ў тым, што сіндром "сіямскіх блізнят" непераадольны, ледзь не поўная залежнасць ад ступені ўзаемнай інтэграцыі дыктуе адно, пафас адраджэння – другое. Такі пафас і робіцца крызісным каталізатарам (у чым пераканалася памяркоўная Беларусь), становіцца прычынай грамадзянскіх пажараў, якія пагражаюць самой будове дзяржаўнасці. Бадай, "залатому сячэнню", пошукам сэрцавіны-сярэдзіны ў ажыццяўленні новай інтэграцыі альтэрнатывы няма. Аднак складанасці, звязаныя ў тым ліку і з адмоўным накірункам сацыяльнай эвалюцыі Расіі, падсцерагаюць на кожным кроку. Размова пра накірунак і "вектарны рух" патрабуецца асобная. Сёння заўважым, што пошук свайго шляху беларускім прэзідэнтам будзе абумоўлівацца вышэй сказаным. Гэткі шлях ад нязгоды з гайдараўска-чубайсаўскімі рэформамі да іх "памяркоўнага" варыянта вельмі складаны, калі магчымы.

Пакуль жа ў рэспубліцы актывізуюць свае дзеянні не толькі эканамісты з афіцыйным статусам, а і "ценевікі". Праз кожныя два тыдні, згодна з рэгламентам, збіраецца на пасяджэнне ценявы Кабінет Міністраў апазіцыі БНФ. Чарговая нарада адбылася 6 верасня. Асноўнае пытанне парадку дня пасяджэння – даклад віцэ-прэзідэнта нацыянальнага цэнтра стратэгічных даследаванняў, дырэктара праграмы "Экалогія" Івана Нікітчанкі. Прайшла дыскусія, вынікі якой падвёў кіраўнік апазіцыйнага кабінета Зянон Пазьняк. Ценявыя міністры абменьваліся дзяржаўнымі думкамі да таго, калі натуральныя дзяржаўныя мужы наведалі першапрастольную. Міхаіл Чыгір пасля маскоўскага саміта пацвердзіў сваю ранейшую ўпэўненасць: з той сітуацыі, якую мы сёння маем, выходзіць трэба разам, інакш – эканамічны правал. Тым часам расійскі прэм'ер у эксклюзіўным інтэрв'ю БЕЛІНФАРМу пашкадаваў, што аб'яднанне грашовых сістэм Расіі і Беларусі не адбылося, "паколькі год таму гэты крок быў магчымым і рэальным". Сёння ж пытанне аб зліцці фінансавых сістэм перайшло ў парадак рытарычных. Куды ляцім ці ідзём? Не даюць адказу ні казачная гогалеўская Русь, ні міфічная Садружнасць – радзіма прэзідэнтаў.

Якаў ЯСЭПКІН.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

ЧЗ

Дзяжурныя па выпуску
перакладчык
Людміла КАХАВЕЦ,
рэдактар
Наталля ВАЛАКІДА.

"TV-5" — "Суперчэннэл"

ІНТЭРВ'Ю МІТЭРАНА

Прэзідэнт Францыі Франсуа Мітэран сустрэўся з карэспандэнтамі французскага тэлебачання, каб інфармаваць аб важнейшых палітычных рашэннях. Інтэрв'ю на тэлебачанні ён даў упершыню пасля таго, як выйшаў з бальніцы.

77-гадовы палітык адказаў на актуальныя пытанні. Асаблівую ўвагу ён удзяліў узаемаадносінам з моладдзю, а таксама далейшаму супрацоўніцтву з Еўрапейскім саюзам, развіццю эканамічных і палітычных сувязей з дзяржавамі Еўропы. Мітэран адказаў і на пытанні, якія датычаць яго здароўя. 2 гады прэзідэнт пакутуе ад раку. У ліпені яму зрабілі чарговую аперацыю. Нягледзячы на хваробу, ён не адмаўляецца ад удзелу ў прэзідэнцкіх выбарах.

"Уорлднэт"

НЕ ПАДЗЕЛЯЦЬ ВАДУ

Ізраіль і Іарданія вядуць мірныя перагаворы.

Прадстаўнікі абедзвюх дзяржаў сустрэліся на ізраільскім баку. Дэлегацыі гэтых дзяржаў падрыхтавалі сумесны мірны план. Спрэчным пытаннем для іх з'яўляецца падзел водных граніц.

ПАКІДАЦЬ КУБУ ЗАБАРОНЕНА...

Куба ўзмацніла кантроль на берагавых граніцах Карыбскага мора. Асноўнай прычынай для гэтага з'яўляецца ультыматум, прад'яўлены ЗША кубінскаму ўраду.

"Еўраньюс"

Бежанцам забараняецца пакідаць тэрыторыю Кубы. Тым часам Гавана падпісала пагадненне з ЗША, абавязуючыся спыніць масавы паток бежанцаў.

...ДЫ НЕ ЎСІМ

У нядзелю з базы ЗША ў Гуантанама прыбыла чарговая група кубінскіх бежанцаў са 168 чалавек. Згодна з пагадненнем паміж урадамі ЗША і Панамы, апошняя згадзілася прыняць 10 тысяч бежанцаў з Кубы, на знаходжанне якіх адведзена 6 месяцаў.

Тым часам кубінцы працягваюць уцякаць са сваёй радзімы. За апошнія 3 дні амерыканская берагавая ахова затрымала 1479 нелегальных эмігрантаў.

(Працяг на 3-й стар.).

БІЗНЕС-КЛАС

ПАД МЫЛЬНЫЯ БУРБАЛКІ КРЭДЫТАЎ НЕ ДАЮЦЬ

Завяршыўся візіт у Беларусь прадстаўнікоў Сусветнага банка. На праведзенай прэс-канферэнцыі вынікі чатырохдзённай работы місіі падвёў дырэктар 4-га Еўрапейскага дэпартамента Сусветнага банка Бэзіл Кавальскі. У сваім выступленні перад журналістамі ён заўважыў, што за час знаходжання ў рэспубліцы змог сустрэцца і правесці перагаворы не толькі з кіраўніком Адміністрацыі прэзідэнта, кіраўніцтвам Кабінета Міністраў, міністэрстваў фінансаў і знешніх эканамічных сувязей, Нацыянальнага банка, але і падрабязна азнаёміцца з праектам антыкрызіснай прэзідэнцкай праграмы, які прапануецца вынесці для абмеркавання парламентарыяў на маючай адбыцца ў канцы верасня сесіі Вярхоўнага Савета.

На думку Бэзіла Кавальскага, праект гэтага дакумента мае нямала станоўчых момантаў. Як эканаміст, банкір, ён сказаў, што для яго рэалізацыі запатрабуюцца немалыя фінансавыя ін'екцыі. Імі і мог бы дапамагчы Беларусі Сусветны банк. Для гэтага трэба было ў ходзе цяперашняга візіту ўзгадніць праект праграмы, каб выказаныя ў ім ідэі маглі задаволіць абодва бакі. Як заўважыў кіраўнік дэпартамента, па многіх з іх узаемаразуменне было знойдзена. Праўда, праграма, паводле слоў Кавальскага, абмяркоўвалася толькі ў агульных рысах. Размова аб канкрэтных сумах, тэрмінах і ўмовах прадастаўлення крэдыту не вялася.

Адказваючы на пытанні журналістаў, кіраўнік дэлегацыі адзначыў цяперашняе паспяховае супрацоўніцтва ўрада Беларусі з Сусветным банкам. На сённяшні дзень міжнародная фінансавая арганізацыя выдзеліла рэспубліцы тры крэдыты (інстытуцыяльны, рэабілітацыйны і на развіццё лясной гаспадаркі) на агульную суму 170 мільёнаў даляраў. Эксперты банка перакананы, што на працягу 2-3 гадоў гэта сума магла б вырасці да 600 мільёнаў даляраў. Усё, на думку банкіра, залежыць толькі ад жадання і эфектыўнасці супрацоўніцтва ўрада Беларусі. Свае сродкі Сусветны банк гатовы на прымальных умовах прадастаўляць для развіцця прыватнага прадпрымальніцтва і банкаўскага сектара Беларусі. Вядуцца сумесныя напрацоўкі ў галіне сельскай гаспадаркі, нафтаперапрацоўкі, энергазберажэння, аховы здароўя і аховы навакольнага асяроддзя. Нядрэнныя перспектывы на прадастаўленне крэдыту ёсць у праграмы па ўзвядзенню ахоўных абвалаванняў уздоўж ракі Прыпяць, што засцерагаюць раёны Палесся ад частых паводак.

На пытанне, наколькі высока фінансісты Сусветнага банка ацэньваюць верагоднасць вяртання Беларуссю прадастаўленых ёй крэдытаў, Бэзіл Кавальскі адказаў, што верагоднасць тут амаль стопрацэнтная. "Сусветны банк пад мыльныя бурбалкі крэдытаў не дае".

БЕЛІНФАРМ.

ПАМЯЦЬ

Падарунак сябрам

Пошта прынесла допіс у рэдакцыю ад удзельніка Вялікай Айчыннай вайны, інваліда II групы Самуіла Майсеевіча Гальперына. Чытач і пастаянны падпісчык "Чырвонай змены" ўспамінае аб падзеі, што адбылася з ім глыбокай восенню 1944 года. Ён, у прыватнасці, піша: "Мой ваенны лёс склаўся так, што я ўвесь час знаходжання на фронце праслужыў радавым у 248-ай асобнай кабельна-шаставой роце, якая абслугоўвала сувяззю 6-ю армію, паслядоўна ўваходзіўшую ў склад войск Варонежскага, Паўднёва-Заходняга, III Украінскага і I Украінскага франтоў. А ўсе думкі былі пра родную Беларусь. Буду бязмерна рады, калі рэдакцыя знойдзе магчымасць надрукаваць мой успамін..." Прапануем увазе чытачоў ліст ветэрана.

Пра вызваленне ад фашысцкіх захопнікаў роднага Барысава я даведаўся на другі дзень пасля гэтай падзеі, калі мы знаходзіліся на перафарміроўцы паблізу вузлавой станцыі Раздзельная, недалёка ад Адэсы. У той жа дзень паслаў ліст сваім барысаўскім суседзям, у якім прасіў іх паведаміць, што ім вядома пра лёс маіх родных. Адказ прыйшоў ажно ў жніўні, калі наша рота знаходзілася зноў жа на перафарміроўцы ў вёсцы Шчыткі, што за 9 км ад Вінніцы.

Той дзень быў, мабыць, самым чорным у маім жыцці: пацвердзіліся самыя змрочныя прадчуванні. Гора навалілася страшэнным цяжарам, скамяніла сэрца. Вестка пра трагічны лёс маёй сям'і адразу стала вядома ўсёй роце. Мне шчыра спачувалі, але лягчэй ад гэтага не рабілася. Надвячоркам наведаў мяне камандзір роты капітан Галіуліў. Падсеў да мяне, цяжка ўздыхнуў і з цеплынёй у голасе прамовіў:

— Спачуваннем гору не дапаможаш. Вось што я табе абяцаю: як толькі надарыцца зручны момант, адпушчу цябе тыдні на два ў твой Барысаў. Можа хоць каго са сваіх знойдзеш або натрапіш на след каго з іх.

Я быў вельмі ўдзячны свайму камандзіру, што ён так блізка прыняў да сэрца маё гора, але, шчыра кажучы, мала верыў, што гэта абяцанне можа ажыццявіцца, бо яшчэ нікому з нашай роты дагэтуль выбрацца дадому не давялося.

Ішоў час. Рота ўжо знаходзілася ля Равы-Рускай, калі мяне 23 кастрычніка выклікалі ў штаб. Капітан сказаў мне, што ўвесь час памятаў пра сваё абяцанне. Зараз ротны пісар ужо рыхтуе ўсе патрэбныя паперы, а я магу заўтра выехаць.

На дарогу далі мне з ротнай касы рублёў 300 — больш не было. Але ўзнікла праблема: у чым ехаць? За лета мая абмундзіроўка дашчэнту знасілася, а старшына ў сваёй капцёрцы знайшоў для мяне толькі гамашы аж 46 памеру, новыя нябесна-блакітныя абмоткі да іх і новую, непамерна вялікую, гімнасцёрку, ад якой за вярсту патыхала мышамі.

Назаўтра мае бліжэйшыя сябры — Вена Пятроў і Толя Тарасынаў — праводзілі мяне да самай Равы-Рускай. Развіталіся, і я з цяжкім сэрцам рушыў у дарогу. Дабіраўся да Барысава доўга і цяжка. Пра тое, што я там пачуў, убачыў і перажыў, пісаць балюча і горка. Я канчаткова зразумеў, што з усёй сям'і застаўся адзін. Цяпер маёй сям'ёй стала родная 248 АКШР і мае дарагія баявыя сябры. Да іх, як магутным магнітам, пацягнула мяне, і я вырашыў неадкладна вяртацца ў часць, хоць у мяне заставалася ў запасе некалькі дзён.

Цягнік, якім я ноччу пакідаў разбураны Мінск, быў сабраны з "люксавых" вагонаў, што захавалі на сабе выразны надпіс: "40 человек — 8 лошадей", рухаўся надзіва марудна. У вагонах было холадна і цёмна. На душы — таксама. Шэрым золкім ранкам "экспрэс" спыніўся на станцыі Стоўбцы. Нехта сказаў, што тут цягнік пастаіць. Я выскачыў са свайго "40 человек — 8 лошадей", каб крыху размяцца, і апынуўся насупраць даўжэзнага стала, зробленага з жэрдак. За ім на лаве з таго ж матэрыялу неяк вельмі ўтульна ўладкаваўся сівабароды дзядок у кажусе з узнятым каўняром і ў старой шапцы-вушанцы. Стары смактаў самакрутку і распаўсюджваў вакол сябе невыказна хвалюючы водар самасаду, змешанага з духмянымі травамі. Перад ім на разгорнутай газеце стаяла гранёная шклянка, поўная тытуню, і ляжаў зашыты ў многіх месцах стары рукаў, набіты таксама тытунём. Дзядок, разгадаўшы мой намер, прапанаваў спачатку пакаштаваць яго выраб. Хоць мой курэцкі стаж не перавышаў тады і года, я досыць кваліфікавана вызначыў высокія вартасці дзедавага самасаду. Падставіўшы кішэню шыняля, я папрасіў старога высыпаць туды 2 шклянкі. Ён узяў у мяне за іх усяго 12 рублёў. Калі разлічваўся, то мае вочы натрапілі на знаёмы ўжо рукаў з тытунём, і тут маланкай апаліла язык шчаслівая думка: "Гэта ж шыкоўны пачастунак маім сябрам!" Ужо які месяц мы літаральна пакутавалі ад філічовага тытуню, што паступаў аднекуль з Каўказа і ўяўляў сабой гнілыя сцяблы і лісце, і выклікаў страшэнны кашаль. Я спытаў у дзеда, колькі там у рукаве шклянак. Ён адказаў, што з тымі дзвюма, што ўжо ў маёй кішэні, было 40. Хуценька падлічыўшы свае фінансы, я адкупіў у старога ўвесь рукаў, змясціў яго ў сваёй палатнянай кайстры і, шчаслівы, пакрочыў да свайго "люксавага" вагона.

У Брэст "экспрэс" прыцягнуўся ўжо позна ўвечары. Там жа давялося заначаваць.

Яшчэ ў дзяцінстве мне давялося неяк прачытаць апавяданне Кандрата Крапівы, назву якога зараз ужо не памятаю. Герой яго хваліўся, што "як сеў у Мінску на "транзіцельны", дык за суткі ў Оршу, як перуном, спаліў". Прыкладна з такой жа "касмічнай" хуткасцю я, толькі за трое сутак, "спаліў" у Раву-Рускую. А яна сустрэла халодным ветрам, мокрым снегам і той няўтульнасцю, што бывае ў час пераходу ад восені да зімы. Галоднага і добра прамерзлага, мае доўгія ногі, як пад ветразем, неслі мяне ў роту, што змяшчалася кіламетры за тры ад станцыі.

Першым, каго ўбачыў, ступіўшы ў размяшчэнне роты, быў Мішка Заастрожных. Ён стаяў на варце і, убачыўшы мяне, відаць, ад нечаканасці і здзіўлення, расплыўся шырокай усмешкай, ад чаго яго і без таго шырокі твар зрабіўся яшчэ больш шырокім.

— Братва, — загаласіў ён на ўсю ваколіцу сваім высокім пранзлівым голасам, — вярнуўся Ґалперын! (Так, не змякчаючы "л", вымаўлялі таварышы маё прозвішча).

Мішкаў лямант пачулі, бо наша вялізная, на ўвесь узвод, зямлянка была побач. Усе, хто быў тады ў ёй, высыпалі адтуль мне насустрач ужо ў новай зімовай, мне на зайздрасць, абмундзіроўцы. Я адрапартаваў памкамузвода пра сваё прыбыццё, а хлопцы абкружылі мяне, і па іх тварах відаць было, што яны сапраўды рады майму вяртанню, а мой невялічкі Пятроў, ледзь дасягаючы майго пляча, аберуч, абхапіў мяне і, пяшчотна гледзячы знізу ўверх мне ў твар, ва ўласцівай яму манеры прамовіў:

— Бач ты, падрос, валацуга, пакуль без нас бадзяўся па свеце. Гуртам увайшлі ў зямлянку. Пачаліся роспыты і, здавалася, не будзе ім канца. Але вось мой камандзір аддзялення, суровы з выгляду, але дабрэйшы сяржант Казлоў, гледзячы на мяне нейкім пацяплелым позіркам, сказаў:

— А мы ўжо па табе тут засумавалі. Бачыш, як усе рады твайму вяртанню, а каб яшчэ знайшоў хоць на адну закрутку што-небудзь людскае, бо мы тут шалеем ад гэтай філічовай атруты, то, брат, не ўяўляеш сабе, што б тут адбылося. Пятроў ад мяне не адыходзіў. Я папрасіў яго расцяліць плашч-палатку, а сам моўчкі развязваў свой рэчавы мяшок. Усе з затоенай цікавасцю чакалі, што тут далей будзе. Не спяшаючыся, дастаў запаветны рукаў і высыпаў на плашч-палатку. На ёй адразу ўзнікла цэлая гара тытуню, а па зямлянцы папоўз непараўнальны водар стаўбцоўскага самасаду. Божа, як загарэліся вочы маіх таварышаў.

— Вось вам, хлопцы, мой падарунак з маёй вызваленай радзімы, — звярнуўся я да ўсіх, а Пятрова папрасіў падзяліць так, каб усім хапіла.

А мае мілыя, дарагія хлопцы падхапілі мяне на рукі, вынеслі з зямлянкі і пад гучнае "ўра!" некалькі разоў падкінулі. А ў мяне, калі стаў на ногі, да сэрца ўзнялася гарачая хваля радасці: "Вось я ўжо дома, сярод дарагіх маіх таварышаў, што так цёпла сустрэлі мяне". Бясконца ўдзячны быў ім за гэта. Дагэтуль пайменна памятаю кожнага і люблю. А часу ж з тых дзён прайшло якіх-небудзь паўстагоддзя.

Самуіл ГАЛЬПЕРЫН.

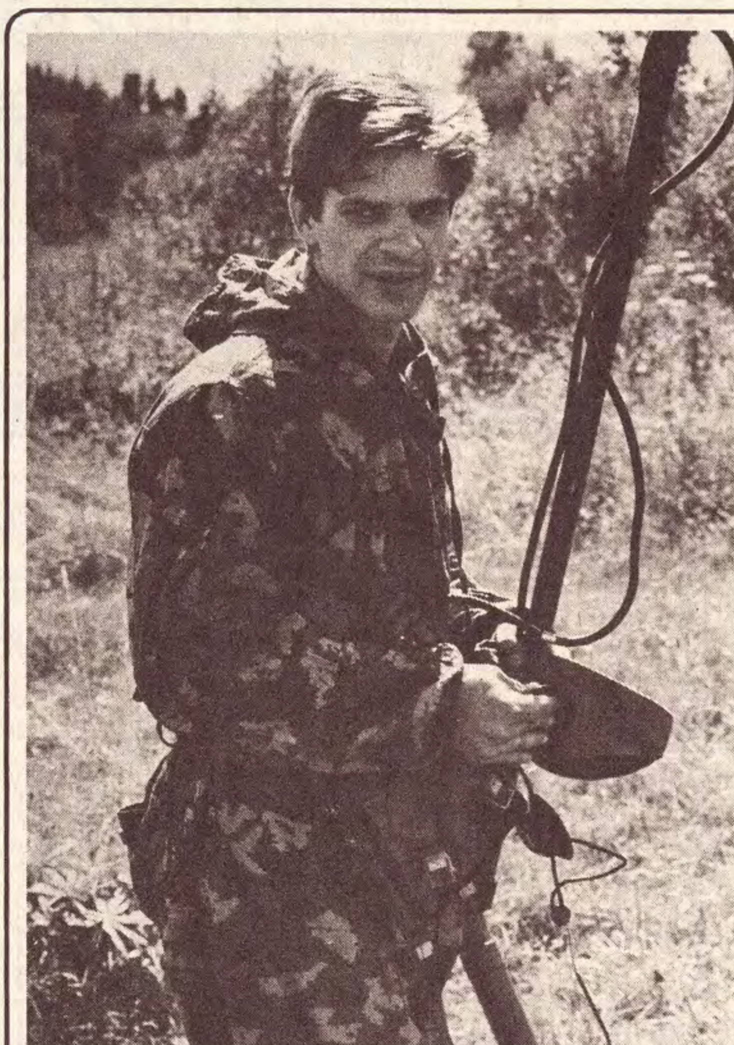

Другі раз у Дубровенскім раёне праведзена аперацыя па размініраванню. У выніку яе ліквідавана каля 60 тысяч снарадаў, гранат, мін і іншых выбухованебяспечных прадметаў. У гэтай акцыі прынялі ўдзел 214 воінаў запасу. Імі праверана 750 гектараў зямель, якія цяпер будуць прыгоднымі для пасяўных работ.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ, БЕЛІНФАРМ.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

ПРЫДУМКА ФРАНЦУЗСКАЯ, А ГЕРОЙ АНГЛІЙСКІ

У газеце "Чырвоная змена" ў "Дзевятым небе" за 9.08.1994 г. пад назвай "Барада для "Першага рыцара" прачытаў наступнае: "Рычард Гір пачаў адпускаць доўгія валасы і бараду. Гэта своеасаблівая падрыхтоўка да здымкаў фільма "Першы рыцар", які раскажа пра караля Артура. У ім Гір сыграе Ланцэлота...". Адразу звярнуў увагу на прозвішча Ланцэлот. Як і адкуль яно з'явілася? Мае пошукі дапамог выкладчык англійскай мовы прафесар Том Барнэм, які ў Злучаных Штатах Амерыкі надрукаваў кнігу "Слоўнік несапраўдных звестак". Гэты вельмі цікавы чалавек даследаваў і гісторыю Ланцэлота.

У сярэдневяковых рыцарскіх раманах шмат месца адводзілася кельцкім народным падданым пра правадыра брытаў V—VI стагоддзяў караля Артура. З тых звестак вядома, што пры яго двары існаваў Круглы стол (вось яшчэ калі пачаліся гэтыя круглыя сталы. М.М.), дзе збіраліся ўсе вяршкі рыцарства. Там панаваў культ высакароднай адвагі, мужнасці, смеласці і незвычайна прыгожых адносін да кахання. Сярод рыцараў адной з галоўных дзеючых асоб выступаў сэр Ланцэлот. Гэта ён (так яму прыпісвалі. — М.М.) здзейсніў шматлікія подзвігі і неймаверныя справы ў гонар дамы свайго сэрца Джэнэвры.

Як падкрэслівае Том Барнэм, у сапраўдных брытанскіх кельцкіх казаннях пра Артура і яго дружыну не было ніякага сэра Ланцэлота ці якой-небудзь асобы падобнай да яго. Як ён трапіў у цыкл пра Артура і яго дружыну, ніхто не ведае. Упершыню ж сэр Ланцэлот з'яўляецца ў французскіх рыцарскіх казках XII стагоддзя як герой вельмі папулярных любоўных пахаджэнняў, ніводнае з іх прычым не звязанае з Джэнэвраю. Што ж атрымалася? Цыкл апавяданняў пра Артура стаў настолькі папулярным у сярэднія вякі, што Ланцэлота проста ўключылі ў яго. Пры гэтым трэба дадаць: гэта адбылося якраз тым часам, калі на брытанскіх землях дзяржаўнай мовай была французская...

Міхась МАЛІНОЎСКІ.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

"Вось і лета прайшло..."

Эпісталярныя стасункі

"Жыццё працягваецца...", — развітальна заявіў пасля адстаўкі Вячаслаў Кебіч. "Жыццё пакажа...", — неяк абачліва выказаўся Старшыня Вярхоўнага Савета Мечыслаў Грыб. І ўрэшце ўпэўнены выраз "Рэспубліка працягвае жыць нармальным жыццём..." належыць Прэзідэнту Беларусі Аляксандру Лукашэнку. Ды не абвінавацяць мяне ў вырванні азначаных выслоўяў з канкрэтовых кантэкстаў, але спадзяванні на вышэйшую логіку — жыццёвую, а не толькі на ўласныя сілы, праглядвае праз словы тых, хто меў ці мае ўладу. Што ж ужо нам гаварыць — людзям, якія пад гэтай уладай хадзілі і ходзяць: "Жывём, браткі, нягледзячы ні на што, далібог, жывём!" Адны ўважліва і нават неяк утрапёна сочаць за ўсім, што дзеецца "наверсе", быццам той палясоўшчык Тарас, які цікаваў за явамі на Парнасе. Другія раз-пораз пазіраюць "увышкі", але заўзятасці ў гэтай справе не маюць. Урэшце, трэцяя — абыякавыя, ушчэнт, як кажуць, дэпалітызаваныя. Канешне, гэта адвольная, самая агульная сістэматыка. Хутчэй за ўсё, колькі людзей — гэтульки і стаўленняў да ўлюбёнцаў Улады, да іхніх учынкаў. Але калі прытрымлівацца няхай сабе і дастаткова прымітыўнай "трохвідавой" класіфікацыі, то, варта заўважыць, найчасцей рупяцца даслаць у рэдакцыю допісы пра адносіны да палітычных дзеяў прыналежныя да першай ці другой катэгорый.

Даўні аўтар "Чырвонай змены" Павел Бензярук лічыць, што не ва ўсіх бядотах варта ганіць парламент. "Хапіла ж Вярхоўнаму Савету палітычнай мудрасці, — абараняе чытач заканатворчы орган, — каб новую Канстытуцыю прыняць і ўвесці прэзідэнцтва на Беларусі. Хаця, па праўдзе, — ці то смуткуе, ці то гарэзіць аўтар, — у той момант асобныя парламентарыі да канца і не ўяўлялі, чым падобнае можа скончыцца для іх саміх". Пра новыя постаці на ўрадавай арэне спадар Бензярук таксама хвалюецца. Пра Чыгіра — "малады, а тут — кіраўнік урада цэлай краіны, ды яшчэ на крутым павароце гісторыі і ва ўмовах жорсткага крызісу". Пра Ганчара і Гаркуна — "немалы крэдыт даверу выдалі парламентарыі сваім маладым калегам". Але, зразумела, асаблівыя спадзяванні ў сваіх палітычных ацэнках ускладае П.Бензярук на прэзідэнта: "У нас ёсць сёння Прэзідэнт, які выйшаў з гушчыні народа і які разумее народныя патрэбы і клопаты". Варта яму часцей звяртацца да людзей па параду, як... робіць такую вынёску аўтар, "усё стане на свае месцы". І далей сягае думка П.Бензерука, за якой бачацца яму прывабныя краявіды. "Цяпер загаворыць сам народ. Куды ён усё-ткі жадае ісці: да расійскага анарха-капіталізму ці да ісціннага сацыялізму? Якімі павінны быць на самай справе нашыя герб, сцяг, гімн? Ці патрэбна рэспубліцы двухмоўе і моцны саюз з Расіяй? І куды ўсё-ткі арыентавацца беларусам — на Захад ці Усход?" Вось такі шэраг пытанняў. І паколькі адрасаваныя яны Прэзідэнту і Народу, то ні за першага ні за другога меркаваць мы не бяромся. Але наконт "арыенціроўкі на мясцовасці", думаем, што беларусам варта першнаперш арыентавацца на саміх сябе, на свой народ, эканоміку, сваю мову, а астатняе, так бы мовіць, прыдасца. Зразумела, не без намаганняў.

Прыватызацыя. Стварэнне новага грамадскага слоя ўласнікаў. Не толькі палітычны Парнас турбуе спадара Бензерука. Паўгода назад наш актыўны аўтар прыватызаваў дзяржаўную кватэру, у якой да гэтага ён пражыў 15 гадоў. Абышлося азначанае "мерапрыемства" прыкладна ў колішнія 30 тысяч беларускіх рублікаў. Большую палову выдаткаў пацягнулі разнастайныя даведкі і чыноўніцкія паслугі. "Што ж я маю ад гэтага?" — ставіць такое пытанне аўтар і дае на яго даволі сумны адказ: "А значна меней, чымся ў тыя часы, калі кватэра была дзяржаўная". За нейкі цвічок ці гумавую пракладку гаспадар кватэры плаціць цяпер па камерцыйнаму кошту. Але й гэта не ўсё. Прыдбаў П.Бензярук у свой час невялічкі надзел дачнай зямліцы. Няўдобіца шмат сілаў высмактала з дачніка. Аднак удалося яе ўсё-ткі давесці да ладу. Тут ізноў няўвязка. Нехта ўзяў ды адмяніў амаль усе рэйсы аўтобусаў гэтага накірунку. "І раней памідоры ледзь ці не залатымі атрымліваліся, а тут і зусім брыльянтавымі станцуца". Ну а наконт

прыватызацыйных чэкаў патэлефанаваў шматпакутны грамадзянін знаёмаму дырэктару завода — параіцца. Той жа смяецца (!) у трубку і гаворыць так шчырашчыра: "Пакладзі свае паперкі на бачнае месца, з любасцю глядзі на іх і думай, што ты — мільянер... Скуль ты атрымаеш тыя дывідэнды, калі мы болей дзён прастойваем, чым працуем?" Карацей, атрымліваецца не жыццё, а адны "панядзелкі", як у той вядомай песні.

Увогуле ж пара летніх адпачынкаў не надта спрыяла эпістальным памкненням нашых чытачоў. І мы іх цудоўна разумеем. У нас гэтаксама было... Горад. Лета. Над газонамі рассцілае водар скошаная перасохлая трава. Дрыжачае марыва цяжкім клубком завісла ў паветры. У камках, пад шклом вітрынаў, плавяцца на сонцы "снікерсы" і "марсы", праграецца, нібы вада ў затоцы, "Хершы". Горад амаль што аголены. Мітусіцца загарэлымі тварамі, рукамі, спінамі. Адпачывальнікі неахвотна сузіраюць чыесьці, такія недарэчныя, партфелі і дыпламаты. Сярод апошніх — кайстра, змесціва якой утрымлівае вашыя пісьмы, шаноўная публіка. Лісты "шпацыруюць" міма гандлёвых парасонаў, пад якімі даспяваюць у скрынках бананы і памідоры, моршчацца ад смагі гуркі. Міма рабаценькіх гандлярак, што млява застылі пасярод гарачыні. Міма кошыкаў і мяхоў, з якіх пазірае шурпатая маладая бульбачка. Міма вёдраў, дзе пацеркамі стракацяць парэчкі і чарніцы. Міма, міма... Вашыя пісьмы, спадары, здаецца, утрымлівалі гэты непаўторны летні каларыт. Сведкай таму — штотыднёвая "Паштовая скрынка" нашай газеты. І ўсё-ткі засталіся лісты па-за "Скрынкай", але, тым не менш вартыя ўвагі. Прыйшлі таксама першыя восеньскія допісы. Вось яны, прама пад рукой, — на нашым рэдакцыйным стале.

На гэты раз пошта вымагае вяртанне да колішніх "Зваротных сувязей". Дасланы запыт пра кампенсацыю ў сувязі з угонам у фашысцкую Германію. Ніне Фёдараўне Цішчанка было 17 гадоў, калі яе разам з маці кінулі ў Мінскую турму. Пасля ж — Германія. Напачатку зняволеныя працавалі на цэментным заводзе, затым — на будоўлі бамбасховішча. 1945-ы год стаўся годам вызвалення... Прайшло гэтульки часу. Памерла маці Ніны Фёдараўны. Памерла тады, калі пра "нейкую там" кампенсацыю нават згадкі не было. Ну, а сёння, пытаецца аўтарка, ці належыць ёй выплата грашовай дапамогі, што выдзяляецца Беларускім рэспубліканскім фондам "Узаемаразуменне і прымірэнне". Шмат якой інфармацыі пра гэты фонд было змешчана "Чырвонай зменай" 14 траўня 1994 года ў аглядзе пошты "Дзейснае слова". Ніна Фёдараўна, мы абавязкова дашлём гэты выпуск "ЧЗ", дзе пералічаны неабходныя заходы для атрымання кампенсацыйнай выплаты, калі яна, канешне, Вам належыць.

Вось шэраг водгукаў на артыкулы "Чырвонкі". В.І.Бранчукова з Магілёўшчыны звярнула сваю ўвагу на публікацыю "Настаўнік" (9 жніўня 1994 года). "У эпоху паўсюднага знікнення лекаў пачынаеш верыць у нешта звышрэальнае". Нагадваем, што артыкул "Настаўнік" распавядаў пра манаха, народнага лекара М.Дз.Озерава. Адраса апошняга аддзел пісьмаў не мае. Усе даведкі па тэлефоне 5-40-78 (г.Брэст). Дарэчы, цікавасць да цудатворчых здольнасцей Озерава засведчылі і тэлефонныя званкі ў рэдакцыю. Многія чытачы "ЧЗ" з жаданнем звярнуцца па дапамогу адрэагавалі на расповед пра Настаўніка. Да слова, просьба не злоўжываць вышэйпрыведзеным нумарам тэлефона і карыстацца ім сапраўды па неабходнасці.

Ну, а на матэрыял "Госць з чужой вайны" таксама прыйшоў запыт пра адрас. Праўда, іншага кшталту. "Я хацеў бы ўдзельнічаць у вайне ў Югаславіі, — піша невядомы аўтар, — гэта менавіта тое, што я шукаў..." Хтосьці рупіцца пра здароўе і сродкі пазбавіцца ад немачаў, а нехта — прапаноўвае сябе на ролю мішэні ў канфліктных рэгіёнах. Кожнаму "менавіта тое, што ён шукае".

Нататка Міхася Маліноўскага магла б з'явіцца неўзабаве ў "Чырвонай змене" асобна, а не ў якасці аглядаемага "Зваротнай сувяззю" ліста. Але вас, шаноўны Міхась Міхайлавіч, апярэдзіла Валянціна Меншыкава, карэспандэнт БЕЛІНФАРМа, удзельнік экспедыцыі "Дарога да святыняў". Гнеўна распавяла журналістка пра акт вандалізму ў Крошыне. Наш аўтар таксама піша пра выкраданне сямі медных кветак, якія аздаблялі помнік Паўлюку Багрыму. Яшчэ раней, заўважае спадар Маліноўскі, знік у бездані часу камень, з выбітымі на ім кавалём Паўлам Багрымам вершаванымі радкамі ў гонар наведвання Крошына дзвюма выдатнымі асобамі — славутым вучоным і нацыянальным героем Чылі Уладзімірам Дамейкам і польскім паэтам Антонам Адынцам. Далей працягвае дасціпны навуковец: "Кашчунства ў мінулым годзе было зроблена і на месцы, дзе рашылі пабудаваць музейную кузню, у якой быццам бы рабіў Багрым... тады скралі мемарыяльную дошку. Ці задумваюцца над гэтым у сельсавеце Крошына?" Але варта ўвагі і тое, што сімвал-помнік устаноўлены на чужой магіле, а кузню збіраліся будаваць у адвольным, "таксама не на дакладна вызначаным і абгрунтаваным месцы".

На гэтым сённяшні ліст да чытачоў скончваем. З павагай

Алена АГІБАЛАВА,

тэл. 68-28-32.

***P.S.** Як заўсёды чакаем допісаў і, як зазвычай, яны не застануцца без увагі. Крыху вышэй — наш тэлефон, на апошняй старонцы газеты — наш адрас: тэлефануйце і пішыце.*

БУДЗЕМ СЯБРАВАЦЬ... ГАЗЕТАМІ

Адзінаццаць дзён правядзе ў Беларусі група маладых нямецкіх журналістаў.

Гэты візіт прадугледжаны міждзяржаўным камюніке па маладзёжнай палітыцы. Маладыя прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі Германіі пазнаёмяцца з работай беларускай маладзёжнай прэсы, радыё і тэлебачання, дзейнасцю маладзёжных арганізацый рэспублікі, а таксама дзяржаўных структур па рабоце з моладдзю.

"ХАЛЕРНЫ" ЦЯГНІК

З поезда Кішынёў—Санкт-Пецярбург на станцыі Жлобін быў зняты хворы на халеру. Ён ехаў у складзе турысцкай групы з Турцыі. Падрабязнасці гэтай неардынарнай сітуацыі паведаміў галоўны санітарны ўрач рэспублікі Валерый Філонаў.

Па-першае, як адзначыў Валерый Пятровіч, стан здароўя гэтага хворага, якога лечаць у Жлобінскай бальніцы, на сённяшні дзень нармальны. Хоць яму было вельмі дрэнна яшчэ тады, калі поезд праходзіў па тэрыторыі Украіны. Трынаццаць іншых членаў турысцкай групы шпіталізаваны ў Магілёўскую абласную бальніцу, два з іх падазраюцца як носьбіты халернага вібрыена. Усяго ж у Магілёве шпіталізавана 27 пасажыраў гэтага вагона. Дарэчы, вагон быў прычэпным да расійскага поезда. Цяпер у ім праведзена санітарная апрацоўка.

Па-другое (і гэта вельмі важна), санітарная служба рэспублікі сумесна з органамі МУС вядзе пошукі пасажыраў, якія выходзілі з гэтага вагона па шляху руху па тэрыторыі Беларусі. У Калінкавічах адшукваюцца 4 чалавекі, у Жлобіне і Ельску — па аднаму. Яшчэ 11 чалавек праходзяць медыцынскае абследаванне ў Жлобіне.

Па-трэцяе, галоўны санітарны ўрач Беларусі ў тэрміновым парадку паведаміў аб сітуацыі ў міністэрствы аховы здароўя і санітарныя службы Расіі, Украіны, Малдовы — дзяржаў, па тэрыторыі якіх праходзіць гэты поезд.

І апошняе. Прычынай захворвання на халеру стала, відаць, вада з крана, якую пілі турысты ў Турцыі, пашкадаваўшы грошы на герметычна закаркаваныя напіткі.

БЕЛІНФАРМ.

ІНФА-КРЫМ

ГАНДАЛЬ: ТАТАЛЬНЫ ПАДМАН

Як паведамілі ва Упраўленні грамадска-палітычнай інфармацыі адміністрацыі Прэзідэнта, Міністэрствам унутраных спраў сумесна з іншымі ведамствамі па ўказанню Прэзідэнта праведзена праверка прадпрыемстваў гандлю ўсіх форм уласнасці. У выніку аператыўна-прафілактычных мерапрыемстваў усюды выяўлены факты падману пакупнікоў і ўтойвання тавараў.

Па ўсіх фактах парушэнняў і злоўжыванняў, выяўленых у выніку праверкі, узбуджаны крымінальныя справы. У ходзе праверкі выяўлены таксама факты скупкі буйных партый тавараў, якія карыстаюцца попытам, з мэтай перапродажу іх за межамі рэспублікі. Гэта з'яўляецца характэрным перш за ўсё для прыгранічных Магілёўскай, Віцебскай, Гомельскай абласцей. Такія праверкі плануецца праводзіць і ў далейшым. Па іх выніках у заканадаўчыя, выканаўчыя і судовыя органы рэспублікі будуць унесены прапановы па змяненню дзеючых заканадаўчых і ведамасных актаў, якія рэгламентуюць дзейнасць гандлю.

БЕЛІНФАРМ.

НЯМЕЦКАЯ ФІРМА – ЗА НАШУ БЯСПЕКУ

Усё больш людзей даведваюцца аб справах Мінскай гарадской асацыяцыі "Насельніцтва за бяспеку". Створаная больш 2-х гадоў таму групай заснавальнікаў — прадстаўнікоў грамадскасці горада, актывістаў грамадскіх фарміраванняў праваахоўнай накіраванасці, яна за параўнальна кароткі тэрмін аб'яднала каля 300 фізічных і юрыдычных асоб. На праведзеным пасяджэнні ў якасці калектыўнага члена ў асацыяцыю прынята германская фірма "Хільдэнбранд-Электронік ГмбХ".

Фірма выпрацоўвае абсталяванне для ўсіх службаў бяспекі, у тым ліку працуючых на транспарце, у банках, а таксама спецыяльную тэхніку для паліцыі.

Н.ГАЛАШАЎ,
кіраўнік прэс-бюро Мінскай гарадской асацыяцыі "Насельніцтва за бяспеку".

"ПЕВЕНЬ" І НЯДБАЙНАСЦЬ

Засушлівае лета прывяло да значнага росту пажараў у жылых масівах Жыткавіцкага раёна. Толькі ў чэрвені-ліпені адбылося 20 загаранняў, ці ўдвая больш леташняга.

"Чырвоны певень" знішчыў 18 пабудоў і 8,5 тоны кармоў. Урон склаў звыш 66 мільёнаў рублёў (пасля дэнамінацыі). Найбольшая колькасць няшчасных выпадкаў зарэгістравана ў райцэнтры.

Алесь ЛАРЫЁНАЎ.

НА АХОВУ ВЫХОДЗІЦЬ "АЛЕСЯ"

Як паведаміла мінскае ўпраўленне аб'яднання "Аховы" пры МУС Рэспублікі Беларусь, з 1 верасня ў горадзе пачала праходзіць выпрабаванні аўтаматызаваная сістэма ахоўнай сігналізацыі "Алеся". Яна стане новай тэхнічнай распрацоўкай не толькі для рэспублік СНД, але, пэўна, зацікавіць і іншыя замежныя краіны.

Стваральнікам новай ахоўнай сістэмы стаў навукова-даследчы інстытут "Агат", які тры гады таму атрымаў заказ ад МУС рэспублікі. У адрозненні ад сённяшніх сістэм сігналізацыі, што пастаўляліся раней з Расіі і працуюць у ручным рэжыме, беларуская "Алеся" камп'ютэрызавала здачу кватэр і аб'ектаў пад ахову, а таксама дазваляе перадаваць інфармацыю ад пульта прама міліцэйскім нарадам. Замест 100 новая сістэма мае магчымасць ахоўваць да 24 тысяч аб'ектаў. "Алеся" будзе выкарыстоўвацца і для аховы аўтамабіляў, кантролю за патрульнымі службамі міліцыі. Да канца года плануецца выпусціць 100 пробных новых прыбораў, а іх серыйная вытворчасць будзе наладжана з наступнага года. Па просьбе Расіі беларуская сістэма пройдзе выпрабаванні і на яе тэрыторыі. На думку спецыялістаў "Алеся" будзе таксама канкурэнтаздольнай на сусветным рынку, бо мае шмат якія перавагі перад заходнімі ахоўнымі сістэмамі.

Наталля ВАЛАКІДА.

КОМІКІ... У ПАСОЛЬСТВЕ ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

Вядучыя комікі ЗША і Вялікабрытаніі сабраліся ў Лос-Анжэлесе ў пасольстве Вялікабрытаніі, каб адзначыць 25-гадовы юбілей вядомай брытанскай камічнай трупы "Монці Пітон".

Сярод гасцей былі такія вядомыя комікі як Сціў Марцін, Сід Цэзар і Рычард Праер.

У БІХАЧЫ НЕСПАКОЙНА

Зноў разгарэлася барацьба ў Босніі. За ўчарашнія суткі было зарэгістравана 900 выстралаў.

Баснійскія групоўкі абстралялі рэгіён Біхач. У самім горадзе перастрэлкі не было. Многія ваенныя лічаць, што ў горадзе неабходна стварыць небяспечную зону, бо сітуацыя нестабільная.

ВАТЫКАН СУПРАЦЬ АБОРТАЎ

Завяршыла сваю работу канферэнцыя ў Каіры. Большасць удзельнікаў канферэнцыі выказаліся за дазвол абортаў. Толькі Ватыкан, а таксама некаторыя ісламскія дзяржавы былі супраць.

АПАЛЬНЫ РЭЖЫСЁР

Аднаму з самых вядомых кітайскіх рэжысёраў Жань Йіму забаронена здымаць фільмы на працягу бліжэйшых 5 гадоў.

Гэта суровае рашэнне кітайскіх улад было выклікана тым, што рэжысёр прадставіў увазе замежнай публікі свой новы фільм "Жыццё" без дазволу кітайскіх кампетэнтных органаў.

Яго сябру і перакладчыку Жонь Лі забаронены выезд з краіны і ўдзел у міжнародных кінафестывалях.

ВАН ДАМ НЕ РАЗЛІЧЫЎ?

Жан Клод Ван Дам вымушаны будзе заплаціць 500 тысяч даляраў за тое, што ў час здымак пакалечыў другога акцёра, які праходзіць службу на базе Форт Брэг.

Усё пачалося з таго, што апошні быў звольнены са службы ў сувязі з тым, што часткова аслеп на левае вока. Гэта траўма — вынік удару Ван Дама ў 1988 годзе на здымках фільма "Кібарг". Некалькі работнікаў сцэны пацвердзілі, што ў час здымак Ван Дама неаднаразова прасілі не забываць, што гэта здымкі, а не рэальнасць.

АПРАЎДАЎ "ДЭТЭКТАР ІЛЖЫ"

Мяркуючы па ўсяму, справа аб абвінавачванні былога амерыканскага спартсмена Джона Сімпсана ў забойстве сваёй былой жонкі і яе сябра блізіцца да канца.

Праведзены аналіз крыві даказаў, што кроў, знойдзеная на пальчатцы побач з месцам забойства, не належыць Сімпсану.

Допыт, які праводзіўся пры дапамозе найноўшай апаратуры тыпу "дэтэктара лжы", паказаў, што Сімпсан гаварыў праўду, калі заяўляў, што не мае да забойства ніякага дачынення. Цяпер чарга суддзяў і прысяжных вынесці справядлівы вердыкт.

ЗАМЕСТ ЛЯЧЭННЯ – ВІДЭАКЛІП

З-за хворага сэрца амерыканскі спявак Джон Меленкамп не прадоўжыць канцэртнае турнэ. Спявак звярнуўся да ўрачоў са скаргай на празмерную стомленасць.

Пасля правядзення аналізаў медыкі рэкамендавалі Меленкампу прайсці курс лячэння. Нягледзячы на 14 адмененых канцэртаў, музыкант абяцае запісаць за гэты час відэакліп для свайго новага сінгла.

МАРАЛЬНЫ КОДЭКС

Інтэрнатаўскія...

□ Наталля СТРАЛКОВА, "ЧЗ"

Разумныя дзядзькі і цёткі заўсёды шукалі прычыну, чаму з дзяцей вырастаюць дэбілы і пачвары. Ці гэта прычыны сацыяльныя, ці яны хаваюцца недзе ў генах... А можа, не першае і не другое, а нешта яшчэ.

Проста факт: у Жодзінскай школе-інтэрнаце 190 дзяцей. Толькі ў трыццаці з іх няма бацькоў — памёрлі ці загінулі. У астатніх — жывуць, нават нядрэнна сябе адчуваюць (за выключэннем, бадай, што тых, якія трапілі ў месцы не вельмі аддаленыя). Пераважная большасць мам і татаў пазбаўлена бацькоўскіх правоў і за час амаль 35-гадовага існавання дзіцячага дома не было выпадку, каб хто-небудзь з іх выправіўся. Ледзь прыкметнымі ручаінкамі сцякаюцца на ашчадныя рахункі хлопчыкаў і дзяўчынак мізэрныя аліменты. Такія, што смеху варты.

Якое шчасце, крычаць на ўсіх перакрыжаваннях барацьбіты за свабоду і дэмакратыю, што ў нас няма цяпер гэтых мярзотных ЛПП, дзе чалавека (няхай сабе і алкаша) трымалі за кратамі, пазбаўлялі яго права на выяўленне ўласных жаданняў, прымушалі працаваць... Цяпер ніхто не прымушае. Віват, свабода! Што можа быць больш каштоўным за цябе? Пі, колькі ўлезе — дзяцей выхавае дзяржава.

А дзеці ўсё роўна просяцца да мам, нават калі тыя "не прасыхаюць" і мораць голадам. Спасцігнуць псіхалогію такіх жанчын немагчыма, яны — памылка прыроды, а гэта ўжо не паправіць. Іх дзеці хлусяць, крадуць, п'юць, брудна лаяцца і жорстка б'юць больш слабых. Усе гэтыя "вартасці" пачынаюць выплываць ужо ў першым класе, а, можа, і раней. Нармальнае, добрае дзіця ў нашым з вамі разуменні — тут вялікая рэдкасць. У лепшым выпадку яно навучыцца хаваць заганы далей ад чужых вачэй, стрымліваць недазволеныя жаданні, але змяніць сваю існасць не здолее ніколі. І рана ці позна — сарвецца.

Як, напрыклад, васьмікласніца... І вучыцца добра, і паслухмяная, і ласкавая. Толькі чамусьці настаўніца, якая на нейкі час выйшла з класа, пакінуўшы на стале сумачку, потым недалічылася грошай... І падумаць адразу не маглі на дзяўчынку — такой яна здавалася шчырай і бязгрэшнай... Калі б гэта быў толькі адзін выпадак! Крадзеж у інтэрнаце — з'ява звычайная, ім тут нікога не здзівіш. Самае галоўнае — разабрацца, хто ўзяў, і... пакараць? А як? У многіх крадзеж ужо ў крыві — нешта накшталт прыроджанага інстынкту. Размова "па душах", здаецца, дапамагае, але ніхто з выхавальнікаў не можа быць упэўнены, што падобная гісторыя не паўторыцца. Крайняя мера — выклік на агульную лінейку, прылюдны разбор учынку. Гэта калі нехта правініўся не раз і не два. Але ці бывае ім сорамна пад час такіх "экзекуцый"? Асабліва калі ўлічыць, што добрая палова прысутных навучэнцаў нічым не лепшая?

Іх "даінтэрнатаўскае" жыццё — гісторыі не для слабых нерваў. Калі на тваіх вачах бацька забівае маці сякерай — потым цяжка патрабаваць ад цябе празмернай любові да блізкага. І ўсё ж іх імкнуцца выхоўваць дабрынёй і шкадаваннем. На маіх вачах завуч школы зачыніла дзверы літаральна перад носам у жанчыны, якая хацела ўладкавацца на работу ў інтэрнат. Зразумела, я здзівілася: дзесяць хвілін таму Валянціна Пятроўна Іваненка скардзілася на праблему з кадрамі, а тут... Яна зараз жа растлумачыла: "Гэта былая наша нянечка. Аднойчы мы ўжо выставілі яе за тое, што дзяцей біла. Бачыце, зноў прыйшла. Я з ёю размаўляць не хачу".

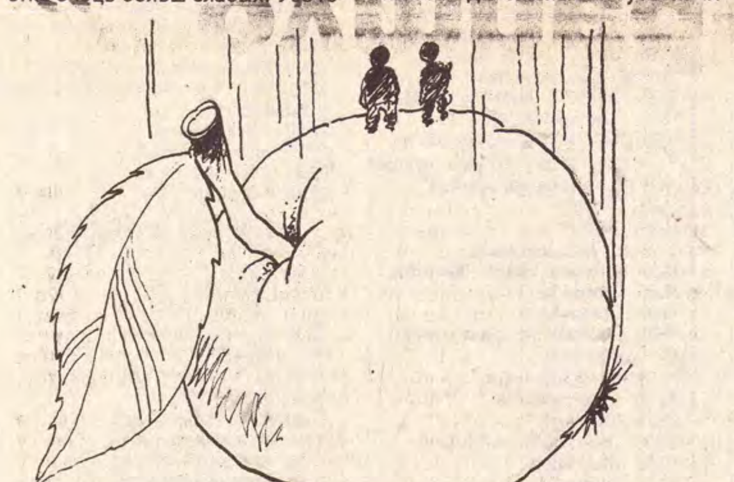

Адна з галоўных прафесійных якасцей "інтэрнатаўскіх" педагогаў — цярплівасць, узведзеная ў квадрат. Нават калі не дзейнічаюць ужо ніякія слоўныя аргументы і рукі пачынаюць трэсціся ад злосці, трэба прымусіць сябе ўсміхацца. Жорсткасць нараджае жорсткасць, а для многіх інтэрнатаўскіх дзяцей хвароба з такой назвай даўно ператварылася ў хранічную. У лагеры, дзе яны аздараўляліся летам, пятнаццацігадовая дзяўчынка з дапамогай двух малодшых братоў збіла палкай дзевяцігадовую. Ды яшчэ прымусіла маўчаць пад пагрозай большых здзекаў. Толькі выпадкова выхавальніца заўважыла сінякі... А хлопчык, які ішоў на Валянціну Пятроўну, мёртвай хваткай заціснуўшы ў руках табурэтку? Яна да гэтага часу не можа забыць яго вочы. І шпурнуў бы, невядома, чым бы ўсё скончылася, каб не дапамога іншай выхавальніцы, якая не разгубілася, кінулася да яго і літаральна прыціснула да стала сваім целам... Хлопчык вырас, паступіў у ваеннае вучылішча, і Валянціна Пятроўна паехала да яго на прынясце прысягі. А потым ён сам прыязджаў у інтэрнат, ужо камандзірам часці, з жонкай і сынам. Вельмі змяніўся, бязумоўна. Але нешта няўлоўнае, тое, што складаецца з дробязей і дэталей, усё ж нагадала ёй былога хлопчыка з табурэткай. Інтэрнат не здолеў адагрэць яго да канца. І не здолее ніколі. Таму што гэта дзядзькі і цёткі у ім хоць і добрыя, але не родныя, чужыя.

Многія інтэрнатаўскія дзеці пішуць са шматлікімі памылкамі і не могуць рашыць элементарнай задачы, затое страшэнна мацюкаюцца і цудоўна ведаюць, што трэба рабіць дзядзькам з цёткамі і наадварот. "Ідзі да мяне, я хачу цябе!"— можа сказаць дзяўчынка хлопчыку на перапынку.

Дзяўчынкі тут увогуле своеасаблівыя. У межах школы — ні-ні, ніякіх палавых кантактаў. Затое за межамі... Колькі горкіх прызнанняў прыходзілася выслухоўваць потым выхавальнікам. Калі б справа абмяжоўвалася толькі прызнаннямі! Рэгулярныя агляды гінеколага пацвярджаюць, што калі юныя спакусніцы яшчэ не пабілі "рэкордаў" сваіх уласных мам, дык, ва ўсякім разе, запісвацца ў манашкі яны не збіраюцца. Дарэчы, распіску з дазволам на аборт пішуць прадстаўнікі адміністрацыі інтэрната. Але гэта — у крайнім выпадку. Часцей жа яны проста адшукваюць тату будучага дзіцяці і праводзяць "сярод яго" тлумачальную работу ў вядомым накірунку. Пасля чаго звычайна маладыя ідуць у загс. Здараецца, дзяўчынкі "адбіваюць" айчымаў у сваіх маці і таксама ствараюць сем'і. Праўда, за якасць апошніх ніхто не можа паручыцца...

І разам з тым яны — дзеці наіўныя, даверлівыя, непасрэдныя, ранімыя... І ўсе як адзін прагнуць ласкі. А сапраўдную ласку можа даць толькі нармальны дом і нармальная сям'я. Таму і забіраюць да сябе на выхадныя выхавальнікі і настаўнікі некаторых шчаслівчыкаў. Апошніх абавязкова папярэджваюць: гэта не назаўсёды. І ўсё роўна малыя чакаюць канца тыдня, як манны нябеснай. Заглядваюць у вочы, перапытваюць па дзесяць разоў: а вы праўда возьмеце мяне да сябе? Сёй-той з дарослых раіў Валянціне Пятроўне не трывожыць ім душу, не падманваць дарэмнымі надзеямі. Але дзеці, вяртаючыся нават з чужой сям'і, робяцца зусім іншымі: больш спагадлівымі, мяккімі, спакойнымі — словам, лепшымі. Яны і не прэтэндуюць на пастаяннае "перасяленне", нібы падсвядома адчуваючы нейкую сваю другараднасць на гэтым свеце. Ім і так зайздросцяць усе астатнія, што не трапілі ў лік "шчаслівчыкаў". Але, акрамя зайздрасці, з'яўляецца і стымул для добрых паводзін: а раптам у наступны раз і мне пашанцуе?

Сярод інтэрнатаўскіх дзяцей няма адназначна дрэнных. Іх душы нібыта сатканыя з супярэчнасцей. Для многіх характэрна ранняя самастойнасць, гаспадарлівасць. Хлопчык, якога Валянціна Пятроўна брала на выхадны з сабой на дачу, увесь час хадзіў за ёю па пятах і прасіў: дайце мне якую-небудзь работу.... Былыя навучэнцы і сёння запраста заходзяць да яе ў дом, і калі Валянціна Пятроўна яшчэ не прыйшла з работы, самі гаспадараць на кухні, абіраюць бульбу, гатуюць вячэру... Часцяком ім, былым і сённяшнім навучэнцам, акрамя інтэрната, і падацца няма куды, хоць і бацькі якія-ніякія ёсць, і радні хапае. Скажам, Дзіма Шастаковіч... Не паспелі яго да бабулі ў вёску адправіць, як старая з'явілася ў школу і прывезла з сабою ўнука. "Непатрэбны ён мне,— кажа, — забірайце яго назад". Між тым, бабуля ў Дзімы — адзіная родная істота...

Сярожа Парфяновіч пасля службы ў арміі ўжо некалькі месяцаў жыве ў школе, — не можа знайсці работу... Альберт Кажамяка яшчэ служыць, але свой адпачынак таксама праводзіў у інтэрнаце, збіраецца вярнуцца сюды працаваць загадчыкам гаспадаркі — яму і месца трымаюць.

Усынаўляюць інтэрнатаўцаў нячаста. Гэтым летам дваіх дзяўчынак забралі — і тое, лічы, пашанцавала. Бо ўзрост ужо не той — "свядомы" ўзрост, ад сямі да семнаццаці, і "кантынгент" не з лепшых — у сэнсе тых самых генаў. Баяцца такіх забіраць. А былі выпадкі, калі дзяцей усынаўлялі ... і праз год, два, тры вярталі назад, як рэч, якая аказалася непатрэбнай у зладжанай гаспадарцы. "Мы не думалі, што з ім (ёю) будзе так складана..." Гэта самае горшае, што можа здарыцца з дзіцем. Тады яно назаўсёды адасабляецца і замыкаецца ў сабе. Два разы за сваё жыццё страціць бацькоўскі дом — гэтага не вытрывае і "дарослая" псіхіка, не тое, што маленькага чалавечка...

Вось немцы — тыя гатовыя ўсынаўляць усіх без разбору, а калі не дазваляюць, браць хаця б на аздараўленне. Дзіўныя людзі! Ім прамым тэкстам тлумачаць: у гэтага малога сур'ёзныя псіхічныя парушэнні, з ім будзе цяжка. А яны настойваюць на сваім, забіраючы на лета самых складаных. У іх нейкія іншыя адносіны да маленькіх. Ва ўсякім разе, на добрых і дрэнных, развітых і недаразвітых, здаровых і хворых дзеці там не падзяляюцца. Ёсць малое — і гэта ўжо шчасце, радасць найвялікшая...

У нас, калі усынаўляюць, выбіраюць вельмі пільна і асцярожна. З прыгожай знешнасцю, каб быў з незаплямленай спадчыннасцю, з выдатнымі паказчыкамі ў медыцынскай карце... Магчыма, у адрозненне ад задаволеных жыццём немцаў мы проста баімся дадаць да сваіх і без таго шматлікіх праблем яшчэ і процьму новых. Па гэтай самай прычыне так мала жадаючых адклікаецца на просьбу школы-інтэрната забіраць малых хаця б на выхадныя. Боязна. А раптам што паб'юць, зламаюць, украдуць? Потым пакуль дакупішся! Мы ж — не немцы...

У школьным садку хлопчыкі, што выбеглі на перапынак, дружна трэслі яблыню. Яблыкі адкочваліся далёка, дзеці кідаліся за імі навыперадкі — хто хутчэй падбярэ. Мне здалося, што і самі яны былі падобныя да гаркаватых пладоў з сумнавядомай прыказкі пра "яблык ад яблыні."

Дай Бог, каб я памылілася.

На мяжы трох дзяржаў — Беларусі, Расіі і Украіны ўстаноўлены Паклонны Крыж у памяць славутых славянскіх асветнікаў Кірылы і Мяфодзія. Гэту акцыю правёў з блаславення свяцейшага патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Алексія II Міжнародны фонд славянскага пісьменства і культуры. Узначальвае яго вядомы ў Расіі скульптар Вячаслаў Клыкаў, аўтар створанага Крыжа.

Гэта толькі першы крок. Ужо ёсць папярэдняя дамоўленасць аб узвядзенні ля манумента Дружбы храма-помніка Святой Тройцы, які будзе сімвалізаваць адзінства трох славянскіх народаў. Парталы яго задумана ўпрыгожыць фігурамі святых славянскіх праведнікаў. Стварэнне гэтага храма накіравана на ўмацаванне брацкіх сувязей славянскіх народаў, падзеленых па волі ўлад з нядаўняга часу мытнямі і межамі.

Сяргей ХАЛАДЗІЛІН, БЕЛІНФАРМ.
Фота аўтара.

Студэнцкі конкурс

Асацыяцыя садзеяння ААН у Рэспубліцы Беларусь аб'яўляе студэнцкі конкурс па эсэ "Маё пасланне ААН", якое прысвячаецца 50-годдзю Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Конкурс з'яўляецца сумесным праектам па адукацыі моладзі АС ААН у Рэспубліцы Беларусь і Сусветнай федэрацыі асацыяцый садзеяння ААН.

Права на ўдзел у конкурсе маюць студэнты ВНУ ва ўзросце ад 18 да 25 гадоў.

Аб'ём эсэ: прыкладна 130—150 друкаваных радкоў (10—12 хвілін).

Мова: беларуская, руская.

Тэрмін падачы эсэ — да 10 снежня 1994 года па адрасу: 220050, г.Мінск, вул.Інтэрнацыянальная 24А, АС ААН з паметкай "Журы конкурсу".

Тры лепшыя работы будуць адзначаны АС ААН у Рэспубліцы Беларусь на спецыяльнай урачыстай цырымоніі, прысвечанай гэтай падзеі.

Эсэ першага прызёра разам з яго кароткай біяграфіяй, даведкай з ВНУ і копіяй пасведчання аб нараджэнні будзе адпраўлена ў Жэневу для далейшага ўдзелу ў Міжнародным конкурсе.

Першы прызёр Міжнароднага конкурсу будзе заахвочаны паездкай у Нью-Йорк для ўдзелу ў Памятнай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, прысвечанай 50-й гадавіне Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Студэнту, які зойме другое месца ў Міжнародным конкурсе, будзе выдадзена стыпендыя ў памеры 1000 даляраў ЗША для аплаты за адукацыю.

Трэці прызёр атрымае датацыю ў памеры 500 даляраў ЗША для набыцця неабходнай літаратуры.

Усім пераможцам Рэспубліканскага і Міжнароднага конкурсаў будзе ўручаны міжнародны сертыфікат Сусветнай федэрацыі АС ААН.

АПЛАДЫСМЕНТЫ

Дэбют шасцікласніка

У Магілёўскім рускім драматычным тэатры адбылася прэм'ера спектакля, упершыню пастаўлена на беларускай мове "Уваскрэшанне" паводле п'есы І.Чыгрынава "Следчая справа Вашчылы". Спектакль расказвае пра трагічныя падзеі 1774 года на крычаўскай зямлі.

Паўстанне сялян пад кіраўніцтвам Васіля Вашчылы супраць прыгнёту польскага князя Радзівіла было падаўлена з асаблівай жорсткасцю. Радзівіл (заслужаны артыст Расіі Мікалай Радзівонаў) меў на мэце знішчыць усю радаслоўную Вашчылы. Выкананне сваёй жорсткай задумы ён даручыў ротмістру, вобраз якога выдатна стварыў адзін з вядучых акцёраў тэатра Аляксандр Ташкінаў. У гэтым спектаклі на ролю малодшага сына Вашчылы быў запрошаны Ташкінаў, адзінаццацігадовы сын Аляксандра Ягор, вучань шостага класа магілёўскай СШ № 37. І хлопчык са сваёй роллю паспяхова справіўся. Яго вызначае глыбокае разуменне характару вобраза і выразная пластыка руху.

У спектаклі галоўную ролю выдатна выконвае заслужаны артыст Беларусі Рыгор Белацаркоўскі. Акрамя названых вышэй акцёраў, у спектаклі заняты заслужаны артыст Расіі Аляксандр Палкін, артысты А.П'янзін, В.Галкін, А.Паноў, І.Горын, С.Сасулева, Г.Лабанок, Е.Белацаркоўская, В.Пятровіч.

Да глыбіні душы ўзрушаюць сваім акцёрскім майстэрствам Вячаслаў Галкін і Аляксандр П'янзін, якія стварылі страшныя вобразы: першы — змрочнага подлага манаха, другі — пісара Вашчылы Івана Бочкі, у якога выразалі язык, але не аднялі беларускую мову.

Вадзім КУСТОЎ.

РОДНАЕ СЛОВА

Высновы Дзяржаўнай камісіі па ўдакладненню правапісу беларускай літаратурнай мовы

Дзяржаўная камісія па ўдакладненню правапісу беларускай літаратурнай мовы разгледзела стан літаратурнай мовы і яе ўжыванне ў апошнія гады ў пісьмовай і вуснай формах, матэрыялы шырокага навуковага і грамадскага абмеркавання яе сучасных праблем. Функцыяніраванне і развіццё літаратурнай мовы ў сучасных умовах нацыянальнага адраджэння з наданнем ёй статуса дзяржаўнай мовы, існуючыя ў ёй нормы і правілы патрабуюць уважлівага разгляду і аналізу. Існуе неабходнасць у развіцці слоўніка літаратурнай мовы, асабліва тэрміналогіі, у даследаванні і распрацоўцы яе граматычнага ладу, асабліва сінтаксісу, у выпрацоўцы арфаэпічных нормаў і павелічэнні да іх увагі, у пераглядзе правапісу, а таксама ў шырокім грамадскім абмеркаванні стану мовы і яе ўдасканалення, якое зараз праводзіцца.

У апошні час у беларускай літаратурнай мове склалася вельмі небяспечная для яе сітуацыя. Яе існуючыя нормы і прынятыя правілы, замацаваныя ўжо шматгадовай практыкай і пашыраныя ў розных сферах яе ўжывання (у непасрэдных зносінах, у кнігадрукаванні і інш.), пачалі масава парушацца не толькі па неахайнасці, у сувязі з вольным разуменнем іх і па непісьменнасці — пачалося зусім свядомае і мэтанакіраванае ўкараненне і пашырэнне ў практыцы ўжывання мовы, асабліва ў друку, іншых моўных нормаў і правілаў. У выніку гэтага ў літаратурнай мове абазначылася фактычнае суіснаванне дзвюх практычных нарматыўных арыентацый. Узнікненне такой моўнай сітуацыі можна вытлумачыць і зразумець, але наўрад ці можна пагадзіцца з тымі, што лічаць яе нармальнай, па сутнасці падтрымліваюць курс на ўсталяванне літаратурнага двухмоўя і не бачаць у гэтым нічога небяспечнага, не бачаць, што гэта ёсць разбурэнне самой літаратурнай мовы і дэзарганізацыя ў сферах яе практычнага ўжывання і пашырэння.

На пасяджэннях камісіі ў выніку разгляду і аналізу матэрыялаў грамадскага абмеркавання існуючых праблем літаратурнай мовы было ўстаноўлена і акрэслена шырокае кола канкрэтных пытанняў, якія патрабуюць вырашэння дзеля яе развіцця і ўдасканалення. Аднак праца камісіі была сканцэнтравана, як гэта і належала, над пытаннямі правапісу.

Камісіяй быў прароблены аналіз вялікай колькасці розных нярэдка супярэчлівых прапаноў і меркаванняў па змяненню або ўдасканаленню існуючых правапісных правілаў, якія былі выказаны ў перыядычным рэспубліканскім друку, на акадэмічнай канферэнцыі па правапісу, а таксама ў шматлікіх лістах грамадзян у камісію. У канцэнтраваным і сістэматызаваным выглядзе былі прадстаўлены ў камісію прапановы Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны. Гэты аналіз меў не толькі навуковы, экспертны характар. У многіх выпадках ён праводзіўся шляхам разгорнутых эксперыментаў на канкрэтных матэрыялах літаратурнай мовы для аб'ектыўнай, навуковай ацэнкі практычнай прыдатнасці і большай дасканаласці прапанаваных правілаў у параўнанні з існуючымі. Аналізаваліся таксама прапановы членаў камісіі, варыянты распрацовак правілаў. Маючы ж на ўвазе існуючую зараз у літаратурнай мове сітуацыю, камісія імкнулася да пошукаў розных кампрамісных варыянтаў правілаў правапісу, якія дазволілі б пазбавіцца ад існуючага зараз правапіснага разнабою і канфрантацыі.

Вынікам працяглай і нялёгкай працы камісіі з'явіліся прапановы па ўдакладненню правапісу беларускай літаратурнай мовы, апублікаваныя для шырокага абмеркавання. Па многіх пытаннях правапісу ў камісіі быў дасягнуты пэўны кампраміс або згода адкласці іх абмеркаванне і вырашэнне. Не дасягнута было адзінства толькі ў адносінах ужывання мяккага знака на пісьме і, у прыватнасці, для абазначэння асіміляцыйнай мяккасці зычных. Гэта галоўная праблема сучаснага разнабою ў правапісе, і ёй была ўдзелена ў рабоце камісіі вялікая ўвага. На грамадскае абмеркаванне было вынесена чатыры варыянты не канкрэтнага вырашэння.

Грамадскае абмеркаванне прапаноў камісіі паказала, аднак, што адназначнай падтрымкі не атрымаў не толькі ні адзін з распрацаваных варыянтаў вырашэння праблемы асіміляцыйнай мяккасці зычных, але таксама і яе найбольш істотныя прапановы па іншых правілах існуючага правапісу. А галоўнае — не атрымала належнай падтрымкі само мовазнаўчае мерапрыемства па ўдакладненню і змяненню правапісу. Большасць навукоўцаў і прадстаўнікоў грамадскасці лічаць, што ў сучасных умовах дзяржаўнай неўпарадкаванасці, палітычнай раз'яднанасці грамадства і эканамічнай нестабільнасці ў рэспубліцы гэта з'яўляецца несвоечасовым і нямэтазгодным. Наяве крайне неспрыяльныя ўмовы для ўнясення істотных змен у правапіс, калі нават іх апраўданасць, у інтарэсах самой мовы, і не выклікае сумненняў. Праводзіць рэформу правапісу беларускай літаратурнай мовы можна будзе толькі тады, як наступіць трывалая палітычная стабілізацыя ў рэспубліцы, канчаткова ўсталюецца і ўмацуецца дзяржаўнасць Беларусі, яе суверэнітэт і незалежнасць. Небяспекі ў такім стрыманым падыходзе да вырашэння гэтай праблемы няма, бо наогул мова не належыць да тых катэгорый, дзе трэба праяўляць паспешлівасць, паддавацца пачуццю боязі — хаця б не спазніцца. Найвялікшая сёння наша бяда не ў тым, што правапіс вельмі ж ужо недасканалы, а ў тым, што ўвогуле беларускай мове, нягледзячы нават на яе дзяржаўны статус, усё яшчэ пагражае асіміляцыя і паглынанне з боку мацней усталяванай у нас мовы міжнацыянальных зносін, што становішча беларускай мовы ў нашым грамадстве ўсё яшчэ досыць кволае. На думку многіх руплiўцаў роднага слова, актуальнай задачай з'яўляецца зараз пашырэнне беларускай літаратурнай мовы ў грамадскіх зносінах. Змяненні ж у правапісе цягнуць за сабой не толькі матэрыяльныя выдаткі і затраты значнага часу на іх пашырэнне і ўкараненне, але і зніжэнне прэстыжу беларускай літаратурнай мовы, тэмпаў яе пашырэння ва ўжыванні. Ды і змяненні ў правапісе непазбежна вядуць да нестабільнасці яе самой. Абмеркаванне паказала таксама, што разважанні аб правапісе ў некаторых выпадках выходзяць за межы яго галоўнай моўнай і мовазнаўчай сутнасці.

Таму Дзяржаўная камісія па ўдакладненню правапісу беларускай літаратурнай мовы прапануе:

1. Працягваць у рэспубліцы навукова-метадычную працу па ўдакладненню і ўдасканаленню правапісу беларускай літаратурнай мовы, а таксама па яе граматычнай і лексічнай нармалізацыі і стабілізацыі і па культуры маўлення, для чаго мэтазгодна, як гэта і прадугледжана пастановай Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 18 мая 1994 г., утварыць пастаянна дзеючы Рэспубліканскі навукова-каардынацыйны савет па пытаннях правядзення дзяржаўнай моўнай палітыкі з належнымі рэкамендацыйнымі і кантрольнымі паўнамоцтвамі ў адпаведнасці з законам "Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь".

2. Акадэміі навук Беларусі і Міністэрству адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь да канца 1995 года падрыхтаваць да выдання новую рэдакцыю "Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі" (з дадаткам правілаў беларускай арфаэпіі), дзе былі б улічаны вынікі работы Дзяржаўнай камісіі па ўдакладненню правапісу беларускай літаратурнай мовы і іх грамадскага абмеркавання.

3. Да прыняцця новай рэдакцыі "Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі", дзеля захавання стабільнасці беларускай мовы, ухілення ад існуючай зараз правапіснай неаднастайнасці ў сродках масавай інфармацыі строга прытрымлівацца "Правілаў беларускай арфаграфіі і пунктуацыі", зацверджаных Акадэміяй навук БССР і Міністэрствам асветы БССР (выдавецтва Акадэміі навук БССР, Мінск, 1959).

ГАРЧЫЧНІК

ЧАСТУШКІ

1.
Чаму, мілы, не прыйшоў,
Ці штаны ты не знайшоў?
Хоць бы дзедавы надзеў,
Дзед на печы б пасядзеў.

2.
А мой міленькі худы,
Ён ад ветру гнецца.
Павяду яго на луг —
Можа, адпасецца.

3.
Вы цалуйце мяне, хлопцы,
Хоць разоў чатырыста:
У мяне такія губы,
Што не адтапырацца.

4.
Не хадзіце, дзеўкі, замуж,
Я ўжо замужам была.
Дык пяць тыдняў з палавінай
Свякроў есці не дала.

5.
А мне мама гаварыла,
Каб я хлопцаў не вадзіла.
Я на маміну бяду
Поўну хату навяду.

6.
Кавалер, кавалер,
Каб ты праваліўся.
Адзін вечар пасядзеў,
А ўсім пахваліўся.

7.
Мяне міленькі цалуе,
А я рвуся і крычу.
Толькі б ён не здагадаўся,
Што я гэтага хачу.

8.
Ой, не дзьмі, сяброўка, губы,
Ты і так губатая.
Што твой мілы мяне любіць,
Я не вінаватая.

9.
Ой жа даўся мне мой муж,
Каб на яго ліха:
Павярну і варушу,
А ён ляжыць ціха.

10.
Дзед падаўся па грыбы,
Баба — па брусніцы:
Дзед вярнуўся без штаноў,
Баба — без спадніцы.

11.
А сягоння серада,
Мяса я не ела.
Не цалуйце мяне, хлопцы,
Каб я не самлела.

12.
Я на печы сяджу,
Слёзы капаюць:
Ніхто замуж не бярэ,
Толькі сватаюць.

13.
А з'явілася і ў нас
Новая тэндэнцыя:
З'езд учора, з'езд сягоння,
Заўтра — канферэнцыя.

14.
Што за я, што за я,
Што за я — майстрыца!
Шыла міламу штаны,
Выйшла рукавіца.

Парамон КАПУЗА

ЗАЦЯГНУТЫ РАЗВОД

Гумарэска

Развесціся мы вырашылі з жонкай даўно. Ужо праз месяц пасля вяселля зразумелі, што ўчынілі глупства. Сабраліся былі падаць заяву аб разводзе, але падаспелі дзве пуцёўкі ў Піцунду, за якімі мы калаціліся яшчэ да вяселля. Развод заўсёды можа пачакаць, вырашылі мы, а Піцунда чакаць не будзе. Вось вернемся, тады і будзем разводзіцца...

А калі вярнуліся, падаспела чарга на кааператыў. Галоўнае, кватэра дыхтоўная: лоджыя, як тэнісны корт, кухня — два гарнітуры можна ўкаціць... Вырашылі так: спачатку ўедзем, а потым развядзёмся. А то нас, разведзеных, ніхто туды не прапіша.

Пасяліліся. Але тут само па сабе з'явілася пытанне аб мэблі. Бо калі будзеш разводзіцца, дык нават і дзяліць няма чаго... Перад людзьмі ніякавата. Усё ж колькі разам жылі, анічога не займелі. Словам, сталі бегаць — шукаць мэблю. Два гады мы па ўсіх чэргах матляліся, нарэшце, купілі.

Купілі, прывезлі, прыселі задаволеныя, я і кажу:

— Ну што ж, Лёля, цяпер як быццам можам і развесціся. Усё нібыта ў нас ёсць.

— Не, — гаворыць жонка, — цяпер ніяк нельга. Толькі праз дзевяць месяцаў можна будзе.

— А ты што ж, — пытаюся, — яшчэ на штосьці запісалася?

— Ды не... Проста я цяжарная. І не хачу, каб дзіця без бацькі нарадзілася. Што людзі могуць падумаць?..

Я, вядома, з ёй пагадзіўся. Навошта, каб аб маёй жонцы, хоць і аб былой, усялякія плёткі распускалі?!

Карацей, пачакалі мы дзевяць месяцаў, і нарадзіся ў нас сын.

— Вось цяпер, Коля, — гаворыць жонка, — можаш ісці на ўсе чатыры бакі! А наконт Паўліка не хвалюйся. Мне мама дапаможа і дзяржава. Ты толькі аліменты спраўна плаці.

Прыкінуў я і так і гэтак, падлічыў што-кольвечы на паперцы, і атрымалася ў мяне дзікая сума: сто сорак тысяч рублёў! Гэта я столькі аліментаў павінен буду плаціць. Які сэнс, пытаецца? Лепш ужо перабіцца як-небудзь...

Праўда, за той час, што сына расцілі, я ўжо і забыўся пра развод. Але жонка памятала. Вельмі ўжо яна мяне не любіла, нават больш, чым я яе.

— Ну вось цяпер, Коля, — гаворыць яна, — чакаць нам няма чаго. Можна і развесціся нарэшце.

І ўскалыхнулася ў нас адразу нешта светлае, юначае. Узялі мы білеты і паехалі. Яна ў бок Балтыйскага мора, а я — да Чорнага. Тры дні я там купаюся, загараю, адчуваю сябе, як анёл, але тут прыгадваю, што ў нас чарга на легкавік падыходзіць. Гэта, не жартуючы, жонка машыну і перахопіць нейкім чынам... Імчуся дамоў, а там Лёля мая на чамадане сядзіць і плача.

— Што ж нам рабіць, Мікола? — усхліпвае яна. — Гэта ж нам ніколі не разысціся. Я ж таксама ездзіць хачу. А яе, машыну, напалам не раздзеліш.

Гэтак і па сённяшні дзень разам жывём. Ужо і дачу купілі. Сядзім летам на тэрасе, глядзім на зоры і кожны пра сваё думае. Дакладней, кожны пра адно і тое ж. Якія ж шчаслівыя мы былі калісьці — тады, пасля вяселля, калі маглі свабодна пайсці і развесціся. І ўсё жыццё кахаць кагосьці па-сапраўднаму!..

Малюнкі Леаніда РАЗЛАДАВА

Аляксандр ПЯРЛЮК

"ВОРАГ" НАРОДА

— Паслухай, Іваноў, ты што любіш есці?

— Ды ўсё люблю: хлеб люблю, гарбату люблю, ваду...

— А каўбасу любіш?

— Яшчэ як люблю! Тыдні тры назад, помню, еў ліверку — вельмі смачная каўбаса, проста аб'ядзенне — пальчыкі абліжаш!

— Ну, а вэнджанай "Маскоўскай", напрыклад, паеў бы?

— А чаго б не паесці — яшчэ як з'еў бы!

— І колькі б ты мог за адзін прысест з'есці "Маскоўскай"? Паўкілаграма змог бы?

— Няма чаго рабіць!

— А кілаграм!

— Раз плюнуць!

— А тры кілаграмы?

— І тры з'еў бы!

— А пяць кілаграмаў з'еў бы?

— Пяць кілаграмаў за адзін прысест?

— Так!

— З ахвотай з'еў бы. А чаму ты ў мяне пытаешся?

— А таму! Цяпер мне зразумела, куды каўбаса падзелася, хто ў краіне ўсю каўбасу з'еў. Абжора! Шкоднік! Вораг працоўнага народа! Гэй, людзі, суродзічы, усе сюды! Трымайце Іванова, гэта ён усю нашу каўбасу злопаў, ён мне сам толькі што прызнаўся!

НЕПАРАДАК

Толькі брыгадзір разліў гарэлку па шклянках, як дзверы рэзка расчыніліся і ў вагончык уляцеў прараб Зюзін.

— Ага, галубкі, папаліся, так васператак... — узрадаваўся прараб. — Распіваем спіртныя напіткі на рабочым месцы? Алкашы няшчасныя, ёрш тваю налева! Дзе ваш рабочы гонар, свядомасць, гордасць за высокае званне будаўніка?! Ператварылі, разумееш, вагончык у забягалаўку. Як вас толькі, такіх п'янчуг, зямля носіць?

Прараб падышоў да стала і імгненна асушыў усе тры шклянкі.

— Б-р-р, такая гадасць. І як вы толькі яе п'яце? — Зюзін закусіў салёным агурком, катлеткай. — Глядзіце мне, каб гэта было ў апошні раз! — строга папярэдзіў ён напаследак сваіх падначаленых і пайшоў правяраць іншыя аб'екты.

Павуцінкай лета не ўтрымаеш.

ГАСПАДЫНЯ

Уступіла ў свае правы восень. Паступова запаўняюцца нашы кладоўкі слоікамі з марынаванай, салёнай, квашанай агароднінай, з варэннямі, кампотамі, грыбамі... Не будзем зімой без вітамінаў!

Але ж вітаміны можна "назапашваць" не толькі ў слоіках. А непасрэдна — у час абедаў, снеданняў, вячэр, спажываючы свежую агародніну, фрукты, зяленіва. Арганізм кожнага з нас толькі "дзякуй" скажа за такія пачастункі. Не лянуйцеся, гаспадыні, праявіць фантазію, добры кулінарны густ, вынаходлівасць, часцей стаўце на сталы дары лясоў, садоў, агародаў.

Напрыклад, салаты. Без іх — абед не абед...

* * *

Капусту нашынкаваць, пасаліць. Вараны бурак пацерці на буйнай тарцы, змяшаць з капустай. У вадзе развядзіце цукар з лімоннай кіслатой і паліце ім капусту. Запраўце алеем.

* * *

Вазьміце некалькі памідораў, тры вараныя яйкі. Парэжце кружкамі і прыгожа раскладзіце на талерцы. Пасаліце, заліце воцатам і алеем. Пасыпце зяленівам.

* * *

Адварыце рыс. Памідоры, свежыя агуркі і вараныя яйкі пакрышыце, змяшайце з рысам, пасаліце, запраўце воцатам і алеем, пасыпце перцам і зяленівам пятрушкі. Замест воцату і алею можна выкарыстаць маянэз.

* * *

Смачнымі атрымліваюцца салаты з дабаўкай фасолі. Вось некалькі рэцэптаў.

Адварыце 100 грамаў фасолі. Сырую моркву, вараны бурак, яблык натрыце на буйнай тарцы. Змяшайце з фасоляй, дабаўце цукар, лімонную кіслату, соль. Запраўце смятанай.

* * *

Нарэжце скрылікамі свежыя агуркі і памідоры, рэпчатую цыбуліну кольцамі. На буйнай тарцы патрыце скарынку хлеба. Усё змяшайце з адваранай фасоляй. Запраўце алеем, воцатам, перцам, цукрам. Пасаліце. Пасыпце крышаным зяленівам.

* * *

Адварыце фасолю. Пакуль яна цёплая, пакладзіце сталовую лыжку сметанковага масла, таматную пасту, воцат, тоўчаны часнок, дробна пакрышаны салодкі перац, нацёртую цыбуліну. Пасаліце, пасыпце перцам, перамяшайце. Паліце смятанай.

* * *

Апошнім часам на нашых рынках шмат прадаецца баклажанаў. Але не ўсе гаспадыні ведаюць, якія стравы можна з іх прыгатаваць.

Вазьміце некалькі баклажанаў, спячыце ў духоўцы, зніміце скурку. З салодкага перца выдаліце сярэдзіну. Нарэжце баклажаны і перац кубікамі, памідоры — кольцамі. Рэпчатую цыбулю пакрышыце. Усё перамяшайце, пасаліце, запраўце алеем і пасыпце зяленівам.

* * *

Вельмі смачныя і пажыўныя салаты з морквы. Рабіць іх проста.

Сырую моркву натрыце на буйнай тарцы. Некалькі зубкоў часнаку растаўчыце з соллю, змяшайце з морквай. Дабаўце крыху цукру, запраўце маянэзам.

* * *

Дробна пакрышыце яблык. Сырую моркву натрыце на буйнай тарцы. Дабаўце зялёны гарошак. Усё перамяшайце, пасаліце. Запраўце смятанай і цукрам.

* * *

Моркву адварыце, накрышыце "саломкай". Перамяшайце з зялёным гарошкам, крышанай цыбуляй. Запраўце маянэзам.

* * *

Корань хрэну і некалькі морквін натрыце на дробнай тарцы, а яблык — на буйнай. Усё перамяшайце са смятанай, дабаўце соль і цукар. Упрыгожце зяленівам.

* * *

А цяпер паглядзіце, што можна зрабіць з салодкага перцу.

Спячыце некалькі пладоў перцу ў духоўцы, пакладзіце ў каструлю, пасаліце і пакіньце на 15 мінут. Потым зніміце скурку з кожнага стручка. Падрыхтуйце соус з алею, воцату і солі. Мачайце кожны стручок у гэты соус і выкладвайце перцы на талерку. Упрыгожце скрылікамі памідораў.

* * *

Спечаныя і абабраныя перцы пакрышыце на "локшыны". Змяшайце з пакрышанымі памідорамі, цыбуляй, зяленівам. Пасаліце, паліце воцатам і алеем.

* * *

Сыры перац і зялёную цыбулю пакрышыце. Дабаўце варанае яйка, скрылікі памідораў. Запраўце маянэзам, упрыгожце зяленівам.

* * *

Не толькі салаты можна прыгатаваць з агародніны. Вам не даводзілася частавацца капусным рулетам? Зрабіце — пальчыкі абліжаце...

Свежую капусту дробна пакрышыце, заліце гарачым малаком, дабаўце масла і варыце да мяккасці. Потым усыпце манку, размяшайце і варыце, пакуль не загусцее. Астудзіце, убіце сырое яйка, добра размяшайце, пасаліце.

Зрабіце фарш з варанага або сырога мяса, дабаўце ў яго цыбулю, зяленіва, пасыпце перцам, пасаліце.

Капусную масу раскладзіце тонкім слоем на цэлафане, змочаным вадой. Пасярэдзіне пакладзіце мясны фарш. Краі цэлафану загортвайце так, каб капусная маса пакрыла фарш і атрымаўся батон з фаршам у сярэдзіне. Пакладзіце яго на бляху, змазаную тлушчам. Змажце ўзбітым яйкам, пасыпце сухарамі і запячыце ў духоўцы.

Падавайце са смятанай.

КІНААФІША МІНСКА

БЕЛАРУСКАМУ КІНО — 70 ГОД

Кіно... Чаго толькі не тоіць у сабе гэтае слова! Для некага гэта неабсяжны невядомы свет, прыцягальны і прывабны. Для некага проста адпачынак, забава. А для некага штодзённае жыццё, прафесія нарэшце.

Аб'ядноўвае ўсіх гэтых людзей адно — кіно... Такое салодкае, загадкавае, непрадказальнае... І, напэўна, не трэба забываць тых, хто стаяў ля крыніц гэтага цуду, хаця б у нас — у Беларусі.

У снежні гэтага года беларускае кіно адзначыць свой слаўны юбілей — 70-годдзе. Па ўсёй рэспубліцы пачаліся тэматычныя паказы фільмаў, прысвечаных гэтай знамянальнай даце. Гледачы зноў змогуць убачыць такія беларускія мастацкія кінастужкі, як "Лясная быль", "Да заўтра", "Кастусь Каліноўскі", "Двойчы народжаны", "Наш браняпоезд", "Аз воздам", "Горад майстроў", "Шчаслівы чалавек", "Альпійская балада", "Знак бяды", "Восеньскія сны", "Вуліца без канца" і шмат іншых.

"ЗА ШТО?"

Карціна створана кінамайстрамі Расіі. Яе паставіў па раману Вацлава Міхальскага "Семнаццаць левых ботаў" рэжысёр Ілья Гурын.

Маленькі гарадок у правінцыі. Невялікая бальніца. Пры ёй начным вартаўніком працуе стары, якога ўсе клічуць Адамам Сцяпанавічам, ды і пашпарт у яго выпраўлены на гэтае імя. Але ж нямногія ведаюць, што бальнічны вартаўнік носіць і іншае імя — Аляксей Зыкаў.

Так здарылася, што прыйшлося яму доўгія гады жыць двума жыццямі. У адным ён ваяваў, трапіў у палон, уцёк з яго. Але нямецкі палон яму замянілі савецкімі лагерамі, абвінаваціўшы ў здрадзе. Яшчэ адны ўцёкі, шматдзённыя бадзянні па тайзе. Дапамаглі добрыя людзі, схавалі, дасталі іншы пашпарт, і зрабіўся ён не Зыкавым, а Дамброўскім.

Аляксей вяртаецца ў горад, дзе жывуць яго жонка з дачкой, але адкрыцца, баючыся нашкодзіць ім, ён не можа. І ўсё ягонае далейшае жыццё праходзіць пад пагрозай выкрыцця — на яго аб'яўлены вышук.

І маленькая старожка замяняе яму дом, а рэдкія сустрэчы з жонкай ды разглядванне здалёк дачкі Лізы — сямейнае жыццё. Так мінаюць гады...

У карціне здымаліся вядомыя кінаакцёры Іван Лапікаў, Ада Рогаўцава, Барыс Няўзараў, Люсьена Аўчыннікава, Алена Дробышава, Ігар Бочкін.

"САМ Я — ВЯЦКІ ЎРАДЖЭНЕЦ"

Вытворчасць Свярдлоўскай кінастудыі. Аўтар сцэнарыя — Уладзімір Крупін, рэжысёр — Віталь Кальцоў.

Кірпікаў быў у вёсцы на асобым становішчы — у яго быў конь. А што значыць чалавек, які мае каня? Ды гэта першы чалавек у вёсцы. Агароды араць трэба, трактар на прысядзібны ўчастак не заедзе, а конь — калі ласка. Ну, і плацілі адпаведна. Браць грошы з аднавяскоўцаў няёмка, а гарэлкай — іншая справа. Так што, у сезон сельскагаспадарчых работ бедны Кірпікаў не прасыхаў, а таму як натура ў яго шырокая, то разам з ім за кампанію не прасыхалі і вясковыя мужыкі. Увогуле, пасля чарговай п'янкі прыхапіла ў Кірпікава сэрца, ды так, што ледзь канцы не аддаў. І вырашыў ён кінуць не толькі піць, але і курыць. Сябры-сабутэльнікі не адобрылі такога рашэння, лічачы, што так рэзка выходзіць у "завязку" нельга. Кірпікаў быў непахісны. Таму адразу ўзнікла праблема — як аплачваць працу. Працаўнік гарэлку не піў, грашыма не браў. Няёмка неяк. Тады аднавяскоўцы панеслі плату жонцы Кірпікава — Варвары. Даведаўшыся пра гэта, Аляксандр Іванавіч раз'юшыўся і ўчыніў паказальны расстрэл бутэлек, а грошы загадаў раздаць. Але ж нейкі інтарэс у жыцці павінен мець чалавек? І Кірпікаў вырашыў...

У галоўных ролях заняты Міхаіл Ульянаў, Марыя Вінаградава, Яўгеній Лебедзеў, Алена Каралёва, Валерый Прохараў.

"ВЫРАДАК"

Так назвалі сваю новую работу расійскія кінематаграфісты.

У наш суровы час нам вельмі не хапае гумару на экране. Сцэнарыст, акцёр і рэжысёр Іван Ахлабысцін напісаў сцэнарый лёгкай гратэскавай камедыі, здольнай, на наш погляд, падараваць хвіліны адпачынку змучанай душы.

У адным з маскоўскіх радзільных дамоў парадзіха прынесла, як у казцы, "в ночь не то сына, не то дочь...". Карацей, вырадка. І якога! У першыя ж часы свайго з'яўлення на свет божы загаварыў ён як дарослы і выглядаў на ўсе трыццаць гадоў. А далей болей — у два дні Вырадак чытаць і пісаць навучыўся. Начытаўшыся "Графа Монтэ-Крыста", ён зрабіў падкоп і пакінуў лячэбніцу. І ў далейшым яго фенаменальныя здольнасці не раз дапамагаюць герою ў крытычных сітуацыях. Так, праглынуўшы некалькі баевікоў, Вырадак лёгка расправіўся з бандай гангстэраў, а засвоены ім метад дэдукцыі пасля чытання Конан Дойла дапамог яму пранікаць у таямніцы чалавечых намераў і папярэджваць іх. А ўвогуле Вырадак быў па натуры добрым і мірным хлопцам, схільным да гумару. Гісторыя з'яўлення на свет такога феномена робіцца вядомай органам ДБ. Пільны палкоўнік у жаху ад думкі, што Вырадак можа нарабіць, прачытаўшы падручнік па ядзернай фізіцы, ідзе за ім па следзе і знаходзіць яго на адной з маскоўскіх кватэр. Там жыве чароўная амерыканка Джэйн, якая падзарабляе ў вольны час у кааператыве "Лінгвіст". Вядома ж, Вырадак на хаду асвойсвае англійскую і гаворыць на ёй дасканала. Хоць і здзіўляе хлопец амерыканку сваімі "дзіцячымі" паводзінамі: чаго каштуе яго пастаянная цяга да дзіцячых цацак — плюшавых мішак, бразготак, лялек, яна, тым не менш, пранікаецца да яго сур'ёзным пачуццём. Зразумеўшы, што за каханым палюе крыважэрны, як Карабас-Барабас, палкоўнік ДБ, Джэйн вязе Вырадка на вілу свайго заможнага дзядзечкі, якая знаходзіцца на беразе акіяна. Не так проста было гэта зрабіць, але не дарэмна амерыканка некалькі гадоў жыве ў Расіі, зачараваная адчайнасцю рускай жанчыны, якая "коня на скаку остановит"...

Галоўныя ролі выконваюць Мікіта Высоцкі, Джаана Стынгрэй, Вячаслаў Нявінны (малодшы), Сяргей Лебедзеў.

"ТЭМПЕРАМЕНТНЫЯ ДАКТАРЫ"

Гэту каляровую мастацкую кінастужку перадаюць на суд гледачоў канадскія кінематаграфісты. Паставіў яе рэжысёр Алан Сміт.

Фільм апавядае пра вясёлае і бесклапотнае жыццё ў медыцынскім інстытуце трох сяброў. Як прынята, не абышлося ў сюжэце без любоўных прыгод герояў, іх перажыванняў і турбот. Тыя гледачы, якія самі былі некалі студэнтамі, зразумеюць: у карціне будзе і весялосць, і гумар, і ўсё, што ўласціва маладосці...

Цікава праводзяць свае ролі ў фільме Паркер Стывенсан, Джэфры Левіс, Брайн Торы і іншыя акцёры.

15 верасня

"МАСКВА": "Нулявы допуск" — 14.00, 17.40, 19.30, 21.20. "Дафніс і Хлоя"*** — 15.50. Інфармацыйна-музычная праграма — 22.00.

"КАСТРЫЧНІК": "Жаночая тайна"*** — 14.00, 17.30, 21.00. "Дафніс і Хлоя"*** — 15.40, 19.10. Музычна-пацяшальная праграма "Макс-шоу" — 21.30.

"АЎРОРА": "Чабурашка ідзе ў школу" і інш. м/ф (д) — 13.30. "Дзікае каханне"** — 15.30, 21.10. "Галізна на продаж"*** — 17.40, 19.20. "Небяспечны бізнес" — 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 21.00.

"БЯРЭСЦЕ": "Дзікае каханне"** — 12.00, 17.40. "Галізна на продаж"*** — 14.10, 16.00. "Пра бізнесмена Фаму" — 13.10, 17.00. "Бетховен" — 11.30, 15.00, 18.40. Інфармацыйна-пацяшальная праграма — 20.30.

"ВІЛЬНЮС": "Дзівакі ў Беверлі-Хілз" — 12.00, 15.20, 18.30. "Мужы і палюбоўнікі"*** — 13.40, 17.00, 22.00 (н). "Жанчына ў полымі"*** — 20.10.

"ДРУЖБА": "Небяспечны бізнес" — 18.20. "Ноч выючага звера"** — 16.40, 19.50. "Пацукі, ці начная мафія"** — 15.00, 21.30.

"ПАРТЫЗАН": "Скарбы Амазонкі"** — 13.30 (л), 16.50, 20.10, 21.40. "Дафніс і Хлоя"*** — 15.00, 18.20.

"ПЕРАМОГА": "Небяспечны бізнес" — 13.00, 16.30. "Мужы і палюбоўнікі"*** — 14.50, 18.20, 20.00.

"САЛЮТ": "Франкенштэйн-2000" ("Уваскрэсенне з мёртвых")*** — 13.50, 15.40, 19.20, 21.10. "Дафніс і Хлоя"*** — 12.00, 17.30.

"СУЧАСНІК": "Вельмі верная жонка" — 14.40. "Эмануэль-5"**** — 16.00, 17.40, 19.20, 21.00.

"БЕЛАРУСЬ": "Няма куды больш бегчы" — 12.10, 15.30, 18.50, 21.40. "Спадчына, ці Дзяўчынкі, плачу за ўсё!"*** — 10.40, 14.20, 18.00. "Начныя ястрабы"*** — 10.30, 13.50, 17.10, 20.30. "Тыдзень старшакласнікаў"** — 12.40, 16.20, 20.00. Інфармацыйна-пацяшальная праграма — 20.00.

"КІЕЎ": "Асабістае жыццё каралевы" — 15.00. "Шалёныя ночы Клеапатры"**** — 17.00, 19.00, 20.40.

"КАМСАМОЛЕЦ": "Да мяне, Мухтар!" (д) — 10.30. "Смяротны заклад"*** — 12.00, 16.20, 18.00, 20.30. "Прыватны курорт"** — 13.00, 19.00. "Анёл-3" — 15.00, 17.00. Зала індыйскага фільма: "Сцяна" (2 с.) — 13.40, 19.40.

"МІР": "Небяспечны бізнес" — 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00. "Фенікс-воін, ці Вайна амазонак"*** — 11.00, 15.00, 19.00. "Смяротны заклад"*** — 13.00, 17.00, 20.40. Відэазала: "Метамарфозы: фактар чужых" — 14.30, 16.30, 18.30.

"ПІЯНЕР": "Давід і Сэндзі" (д) — 10.00. "Басаногі Ген" (д) — 15.00. "Скарпіён" — 11.30, 16.30, 20.20. "Вялікі" — 13.20, 18.30.

"РАКЕТА": "Твая воля, Божа!" — 18.00. "Рабыня сексу"**** — 16.10, 20.00. Відэапаказ — 17.00, 19.30.

(д) — дзіцячы сеанс;
** — дзеці да 16 гадоў дапускаюцца ў суправаджэнні бацькоў;
*** — дзеці да 16 гадоў не дапускаюцца;
**** — дарослым з 18 гадоў;
(л) — ільготны сеанс (скідка на 50 працэнтаў ад кошту білета).
(н) — начны сеанс (кошт білета на 30 працэнтаў вышэйшы).

ХАТНІ ЭКРАН

■ 15, чацвер

Беларускае тэлебачанне
8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.40. "Колер папараткіка". Фільм-канцэрт.
◆9.30. "Маё каханне, мой смутак".
10.30. Урокі здароўя.
◆11.05. "Расследаванне распачаць".
13.15. "Бімбат". У студыі ўрач-сексапатолаг.
◆13.35. "Людзі на балоце. Палеская хроніка".
* 15.50. Мультфільмы.
16.20. ТБ – школе. Беларуская літаратура. Мікола Гусоўскі.
16.45. Музычны тэатр СШ № 16 г.Бабруйска.
17.10. "Бімбат". Музычныя навіны.
17.30. Навіны.
17.40. Парады агародніку.
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Зачытайце маё пісьмо...
19.05. Рэпартаж з фестывалю яўрэйскай музыкі і танца.
20.20. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
◆21.35. "Маё каханне, мой смутак".
22.35. Пад купалам Сусвету.
22.45. НіКа.
23.00. "Крок".
0.30. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"
7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.35. Навіны.
8.00. Агляд рынку нерухомасці.
8.15. Паглядзі, паслухай...
◆8.35. "Дзікая ружа".
9.05. У свеце жывёл.
9.45. Прадпрымальнік.
* 15.25. "Вайна гобатаў".
* 15.50. Мульціпролія.
16.05. ...Да 16 і старэйшым.
16.40. Планета.
17.25. Маналог.
17.40. Загадка СБ.
17.50, 20.30. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
◆18.25. "Дзікая ружа".
18.55. Эксклюзіў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Масква–Крэмль.
21.00. Лато "Мільён".
◆21.30. "Я і Кацярына".
23.45. Кінафестываль "Кінашок-94".
0.15. Я вам спяю.
0.40. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"
6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Сам сабе рэжысёр.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.25. Кліп-антракт. Ю.Шатуноў.
8.30. Паехалі.
◆8.40. "Санта-Барбара".
9.30. "Дом Раманавых". Д/ф.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост". "Музычны клас".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія.
16.50. Рубяжы.
17.05. Будні.
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. Футбол. Кубак кубкаў. ЦСКА – "Ферэнцвараш" (Венгрыя). 1-ы тайм.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. Футбол. Кубак кубкаў. ЦСКА – "Ферэнцвараш" (Венгрыя). 2-гі тайм.
◆20.30. "Санта-Барбара".
21.25. Свая гульня.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. "Час Мераба". Д/ф.

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30. "Гісторыя рускай сядзібы". Д/ф.
◆14.45. "Сэрцы чатырох".
16.20. Еўрапейскі калейдаскоп.
16.50. Па сакрэце ўсяму свету.
17.00. Дзецям пра звяранят.
* 17.20. "Лятаючы суслік".
17.30. Парады садаводам.
17.40. Рэформа і ўлада.
18.10. Вялікі фестываль.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
◆19.05. "Сцеражыся аўтамабіля".
20.40. Музычны фільм.
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. О-ля-ля!
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Па ўсёй Расіі.
22.00. Спартыўныя навіны.
22.15. Ваш стыль.
22.20. Музычны канал.

8-ы канал
* 18.00. Мультфільмы.
18.25. "Гісторыя яго кахання". 1-я частка.
19.10. БАНТ. Рэпартаж.
* 19.15. "Тры кабальера". 1-я частка.
19.45. Да ведама.
20.00. ПІР.
◆20.15. "Лёс рэзідэнта". 4-я серыя.
21.30. Студыя "БМ". "Квадракола". Праграма-авангард.
◆21.50. "Раманс Мерфі" (ЗША).

Канал НТВ
* 17.00. Мультфільмы.
17.30. "Энцыклапедыя цудаў, ці Вы хацелі пра гэта даведацца". Фільм 79-ы.
18.00, 21.00. "Сёння".
18.35. Такое спартыўнае жыццё.
◆19.05. "Ісус Хрыстос – суперзорка".
◆21.40. "Княжна Дэйзі". 3-я серыя.
22.35. Часінка.
◆23.10. "Зямля запаветная".

■ 16, пятніца

Беларускае тэлебачанне
8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.40. "Ружовы вецер". Д/ф.
9.00. ТБ – школе. Беларуская літаратура. Мікола Гусоўскі.
◆9.25. "Маё каханне, мой смутак".
10.25. "Крок". "Пяць зорак".
◆11.35. "Добраахвотнікі".
13.10. "Бімбат". Музычныя навіны.
13.30. "Цырк прыехаў".
14.20. "Першакласны калейдаскоп".
* 14.45. "Па шчупаковым загадзе".
◆15.00. "Беражыце жанчын".
17.05. "Бімбат".
17.30. Навіны.
* 17.40. Мультфільмы.
18.10. Абласныя навіны (Магілёў).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Эканаміксm.
19.10. Партрэт на фоне часу.
19.40. Рэйтынг.
* 19.55. "Вынаходка".
20.05. "Тэлесябрына".
20.20. Кантакт.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
◆21.35. "Хуткі поезд".
23.15. Пад купалам Сусвету.
23.25. НіКа.
23.40. Гуляем у стрытбол.
0.10. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"
7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
8.00. Новы старт.
8.15. "Сарока".
* 8.35. "Сава".
◆ 8.50. "Дзікая ружа".
9.15. Дапамажы сабе сам.
9.45. Бізнес-клас.
◆15.25. "Казка пра Зорнага хлопчыка".
16.50. Азбука ўласніка.
17.25. Чалавек і закон.
17.55, 20.35. Надвор'е.
18.00. Памяці Леаніда Лявонава.
◆18.20. "Дзікая ружа".
18.50. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Чалавек тыдня.
◆21.05. "Вуліца Сан-Францыска".
22.05. "Погляд" з А.Любімавым.
23.10. Хакей. Чэмпіянат МХЛ. ЦСКА – "Крылы Саветаў". 2-гі і 3-ці перыяды.
0.30. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"
6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
7.00. Час дзелавых людзей.
7.30. Джэнтльмен-шоу.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.25. Ранішні канцэрт.
8.40. Паехалі.
◆8.50. "Санта-Барбара".
9.40. Тэатральны раз'езд.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія. "Востраў Канаерскі".
◆16.50. "Яшчэ не чалавек-2".
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. Экспацэнтр прадстаўляе.
18.05. XX стагоддзе ў кадры і па-за кадрам. С.Бандарчук.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.25. "Гарадок". Забаўляльная праграма.
20.55. Кліп-антракт. А.Газманаў.
21.05. "К-2" прадстаўляе: "Пацалунак у дыяфрагму".
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. "Нашэсце".

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
* 13.30. Мультфільмы.
14.00. Фільм-канцэрт.
◆14.45. "Сцеражыся аўтамабіля".
16.15. Тэлемагазін.
* 16.20. Мультфільмы.
16.50. Музычны фільм.
17.25. Адказы на пісьмы.
18.10. Вялікі фестываль.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
◆19.05. "Аб тым, чаго не было".
20.25. "Трыстан і Ізольда".
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. Ад першай асобы.
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спартыўныя навіны.
22.15. Ваш стыль.
◆22.20. "Парфум" (ЗША).

8-ы канал
* 18.00. Мультфільмы.
18.30. СОЛТЭК. Дорэміфасолькі.
18.35. "Гісторыя яго кахання". 2-я частка.
19.25. БАНТ. Рэпартаж.
* 19.30. "Тры кабальера". 2-я частка.
20.05. Гарадскі гадзіннік.
◆20.20. "Вяртанне рэзідэнта". 5-я серыя.
21.30. Студыя "БМ". "Дзевятае воблака". Праграма пра нязведанае.
◆21.50. "Прачнуцца ў Шанхаі".
23.10. "Час мясцовы".

Канал НТВ
* 17.00. Мультфільмы.
17.30. "Энцыклапедыя цудаў, ці Вы хацелі пра гэта даведацца". Фільм 80-ы.
18.00, 21.00. "Сёння".
18.35. Футбольны клуб.
◆19.25. "Піры Валтасара, ці Ноч са Сталіным".
◆21.40. "Княжна Дэйзі". 4-я серыя.
22.35. Часінка.
◆23.10."Усё, што вы заўсёды хацелі ведаць пра секс, але баяліся спытаць".

Каб зэканоміць ваш час:
◆ мастацкія фільмы
* мультфільмы

Надвор'е

Сёння днём па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, па заходняй палове — кароткачасовыя дажджы, месцамі навальніцы. Тэмпература паветра ў Віцебску — +23—+25°, Мінску — +24—+26°, Гродна, Магілёве — +25—+27°, Брэсце, Гомелі — +28—+30°. У наступныя двое сутак чакаецца няўстойлівае з кароткачасовымі дажджамі надвор'е, месцамі — навальніцы. Тэмпература паветра: 16-га ноччу — +10—+15°, днём — +18—+23°, 17-га ноччу — +7—+12°, днём — +16—+21°.

Валянціна СКРЭБЕЦ, інжынер-сіноптык Белгідрамета.

Дзяжурны рэдактар Сяргей БАЛЦЭВІЧ. Стыльрэдактар Валянціна СКАРЫНКІНА.

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.

М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Індэкс 63129. Тыраж 45 000. Зак. 101.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел студэнцкай і школьнай моладзі – 68-25-93; аддзел інфармацыі, аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-27-21, 68-29-45. Факс: 32-21-03.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:
Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Аляксандр САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-Інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО, Майя ШЭНДРЫК.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ